FACULTAT DE TRADUCCIÓ I D'INTERPRETACIÓ

GRAU DE TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

TREBALL DE FI DE GRAU
Curs 2025-2026

La Bíblia Interconfessional Catalana: llengua i traducció

Maria Valentina Gómez Vasylenko
1668488

TUTORA
MONTSERRAT BACARDÍ TOMÀS

Barcelona, 31 de maig del 2026

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Dades del TFG

La Bíblia Interconfessional Catalana: llengua i traducció

La Biblia Interconfesional Catalana: lengua y traducción

The Catalan Interconfessional Bible: Language and Translation

Autora: Maria Valentina Gómez Vasylenko

Tutora: Montserrat Bacardí i Tomàs

Centre: Facultat de Traducció i d'Interpretació, Universitat Autònoma de Barcelona

Estudis: Grau de Traducció i Interpretació

Curs acadèmic: 2025-2026

Paraules clau

Bíblia Catalana Interconfessional, traducció catalana, traducció bíblica, història, llengua catalana.

Bíblia Catalana Interconfessional, traducción catalana, traducción bíblica, historia, lengua catalana.

Bíblia Catalana Interconfessional, Catalan translation, Bible translation, history, Catalan language.

Resum del TFG

Aquest treball de final de grau té per objectiu estudiar la traducció de la Bíblia Catalana Interconfessional (1993). Per posar-la en context, es repassa la trajectòria de les traduccions bíbliques catalanes al llarg del segle XX, com es van veure afectades per la repressió franquista i com aquesta tradició va culminar en la creació de la Bíblia Catalana Interconfessional.

Es pretén investigar els criteris, els objectius i les possibles dificultats que va haver-hi en la gestació i la gestió del projecte. Es fa èmfasi en els traductors que van participar-hi: se n'explora la formació, la carrera professional i les contribucions de cadascun.

Altrament, s'indaga en la recepció que va tenir i s'examinen breument les diferents versions i edicions que se'n van publicar, amb especial atenció a la versió balear i la valenciana.

Este trabajo de fin de grado tiene como objetivo estudiar la traducción de la Bíblia Catalana Interconfessional (1993). Para ponerla en contexto, se observa la trayectoria de las traducciones bíblicas catalanas a lo largo del siglo XX, cómo se vieron afectadas por la represión franquista y cómo esta tradición culminó con la creación de la Bíblia Catalana Interconfessional.

Se pretende investigar los criterios, objetivos y posibles dificultades que hubo en la gestación y en la gestión del proyecto. Se hace énfasis en los traductores que participaron: se explora su formación, carrera profesional y las contribuciones de cada uno.

Asimismo, se indaga en la recepción que tuvo y se examinan brevemente las diferentes versiones y ediciones que se publicaron, prestando especial atención en la versión balear y en la valenciana.

The objective of this thesis is to study the translation of the Bíblia Catalana Interconfessional (1993). To provide some context, this paper examines the trajectory of the Catalan biblical translation throughout the 20th century, how they were affected by the Francoist repression, and how this tradition reached its highest point with the creation of the Bíblia Catalana Interconfessional.

This study investigates the different criteria, objectives and possible difficulties that there might have been in the conception and management of the project. There is a special emphasis on the translators that participated in it: this research looks in their education, their professional careers and their contributions.

Alternatively, this paper analyzes the recognition that it had and it briefly examines the different versions and editions of said book, paying special attention to the Balearic and the Valencian versions.

Índex

1. Introducció 1
   1.1. Motivació i estat de la qüestió 1
   1.2. Objectius 1
   1.3. Metodologia 2
   1.4. Estructura 4
   1.5. Agraïments 4
2. Les Bíblies catalanes del segle XX 6
   2.1. Abans del 1939 6
   2.2. Després de 1939 9
3. La Bíblia Catalana Interconfessional 12
   3.1. Objectius i propòsits d'una nova Bíblia 12
   3.2. Els artífexs 13
      3.2.1. Joan Aragonès Llaberia 13
      3.2.2. Agustí Borrell Viader 14
      3.2.3. Guiu Maria Camps Reverter 15
      3.2.4. Gabriel Cañellas Orpinell 17
      3.2.5. Enric Capó Puig 18
      3.2.6. Pere Casanellas Bassols 19
      3.2.7. Enric Cortès Minguella 20
      3.2.8. Joan Ferrer Costa 21
      3.2.9. Joan Magí Ferré 23
      3.2.10. Jaume Pedrós Solé 24
      3.2.11. Armand Puig Tàrrech 24
      3.2.12. Hilari Raguer Suñer 26
      3.2.13. Joan Ramon Marín Torner 28
      3.2.14. Frederic Raurell Ges 29
      3.2.15. Josep Ribera-Florit 30
      3.2.16. Ignasi Ricart Fàbregas 31
      3.2.17. Jordi Sánchez Bosch 33
      3.2.18. Jaume Sidera Plana 34
      3.2.19. Romuald Vives Pascual 35
   3.3. Confecció de la traducció 36

3.4. Un model de llengua 40
3.4.1. La versió catalana-valenciana-balear 42
4. Conclusions 45
5. Bibliografia 48

1. Introducció

1.1. Motivació i estat de la qüestió

Sempre he estat una persona amb un profund interès per la religió, no des d'una perspectiva espiritual sinó més aviat com a àmbit de recerca. Probablement, aquesta afició va començar gràcies al meu context familiar, ja que he tingut la sort de néixer en un entorn interconfessional: la meva mare és ortodoxa mentre que el meu pare és catòlic. Tot i que la meva fascinació teològica va dirigida a totes les religions d'arreu del món i de totes les èpoques, com que he crescut en un país majoritàriament cristià, òbviament, el cristianisme ha estat més prevalent en comparació amb la resta.

En fer una primera recerca per a aquest treball, em va cridar l'atenció investigar una traducció bíblica des d'un punt de vista històric. Altrament, l'assignatura d'Història de la Traducció, que vaig cursar el 2024, va tenir cert impacte en la meva decisió. Un dels temes que vam tractar va ser la Bíblia al llarg de la història, cosa que també em va inspirar a l'hora d'escollir la matèria principal per a aquest estudi.

En fer una primera proposta a la meva tutora, Montserrat Bacardí Tomàs, em va suggerir enfocar-me en la Bíblia Catalana Interconfessional, de manera que, en comptes de centrar-me en el passat, podia focalitzar el treball en una versió més recent i catalana.

1.2. Objectius

L'objectiu principal d'aquest treball ha estat analitzar el desenvolupament del projecte de la Bíblia Catalana Interconfessional, des de l'inici, a la dècada dels vuitanta, fins a publicar-se el 1993. Addicionalment, s'ha aprofundit en com ha evolucionat amb el pas del temps mitjançant les diverses edicions, adaptacions i actualitzacions.

Tanmateix, aquest treball té altres propòsits, tot i que poden ser percebuts com a «secundaris». El primer de tots està directament relacionat amb els col·laboradors del projecte: els traductors. A mesura que l'estudi avançava, es va observar que els noms dels traductors apareixien en diversos documents recurrentment, però, tret d'alguna excepció, no hi havia gaire informació sobre ells ni sobre les tasques que els havien correspost al projecte de la Bíblia Catalana Interconfessional.

En termes generals, tant la traducció com la feina de l'equip estava poc documentada. Per aquest motiu, es va decidir abordar la trajectòria de cada traductor: la formació, la carrera professional i les contribucions de cadascun. Així, es feia evident una de les problemàtiques més grans presentades a la nostra facultat: «la invisibilitat del traductor». Va ser impactant descobrir que hi havia tan poca informació, sobretot si es té en compte la magnitud d'aquesta col·laboració.

El segon propòsit del treball era investigar quines característiques van convertir aquesta traducció en la més destacada. Per això, es van examinar quins van ser els criteris i objectius emprats a l'hora d'elaborar la Bíblia Catalana Interconfessional.

En tercer lloc, en fer aquesta investigació s'aspirava a contextualitzar les traduccions bíbliques catalanes del segle XX, inclosa la Bíblia Catalana Interconfessional. La qüestió era entendre la predisposició que va sorgir als anys vint per a traduir la Bíblia al català, amb quatre versions diferents. Per contra, la repressió franquista va tenir uns efectes perniciosos per a la traducció bíblica.

1.3. Metodologia

La metodologia s'explora segons l'ordre cronològic de la confecció del treball.

Primerament, es va fer una recerca per entendre la rellevància de la Bíblia Catalana Interconfessional i es va localitzar certa informació en pàgines web religioses i en articles i revistes de caràcter teològic. Fins i tot, alguns havien estat redactats pels mateixos col·laboradors.

Un cop finalitzada aquesta primera etapa, es va passar a l'apartat inicial sobre les bíblies catalanes al segle XX, que es va segmentar en dos, en funció del període anterior o posterior al 1939. Es va fer ús, al principi, de «Les traduccions catalanes de la Bíblia» de Pere Casanellas Bassols, lingüista i corrector de la Bíblia Catalana Interconfessional. Essencialment, consisteix en un llistat de totes les traduccions bíbliques recopilades des de l'Edat Mitjana fins a l'actualitat. Es va parar especial atenció a l'última part, corresponent a les bíblies del segle XX i XXI. Una vegada es van escollir les versions més importants, es va començar a elaborar l'apartat anterior al 1939. Per a aquesta secció es va prendre com a referència el llibre de Francesc Parcerisas, *Traducció, edició, ideologia: aspectes sociològics de les traduccions de La Bíblia i de L'Odissea al català*. Es van destacar quatre traduccions: la de Frederic Clascar, la versió de Montserrat, la de la Fundació Bíblica Catalana i la del Foment de Pietat Catalana. Per a la segona meitat del segle XX, es va continuar utilitzant l'estudi de Casanellas Bassols.

Pel que fa a la secció de planificació de la Bíblia Catalana Interconfessional, la primera part esmenta la documentació utilitzada, com ara diccionaris, enciclopèdies i textos paral·lels. Es van consultar algunes d'aquestes fonts com ara el *Novum Testamentum Graece* (1993) per contrastar-les.

A continuació, es van categoritzar els traductors d'aquesta iniciativa. Es va optar per fer una breu biografia de cadascun tenint en compte diversos elements: la formació, la carrera professional, les principals aportacions en els seus respectius camps d'estudi i el seu paper en el projecte. Els traductors es podien separar en dos grups: els difunts i els vius. Si el traductor que s'analitzava havia traspassat, es buscava directament al *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya* l'any en què havia mort, ja que normalment se'ls fan reconeixements. A més, es van fer servir publicacions dels mateixos traductors. Si encara són vius, s'ha intentat trobar pàgines d'informació personal, en àmbits acadèmics o personals i buscar a articles o treballs d'ells.

Per a l'anàlisi de l'elaboració de la Bíblia Catalana Interconfessional, es va fer ús dels articles d'Armand Puig Tàrrech, artífex del projecte, publicats a la dècada dels vuitanta al *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*: en concret, «La Bíblia Catalana Interconfessional: Un projecte que avança» (1988) i «La Bíblia Catalana Interconfessional camina a bon pas» (1990). També es van emprar articles d'altres col·laboradors: «Celebració dels 25 anys de la BCI» (2008), de Concepció Huerta Vallès; «El treball interconfessional en la traducció de la nova Bíblia en català» (1994), de Joan Magí Ferré; i «La Bíblia Catalana Interconfessional, Gènesi i realització d'un projecte» (1994), de Jean-Claude Margot. En diversos pòdcasts i vídeos, en honor als diversos aniversaris de la iniciativa, es documentava part del procés: «30 anys de la Bíblia Catalana Interconfessional» (2024) i *La gènesi de la Bíblia Catalana Interconfessional* (2024).

Seguidament, es va passar a l'àmbit més lingüístic del treball, a partir de l'apartat introductori de la Bíblia Catalana Interconfessional. S'hi analitzaven les versions que l'havien precedit i com es van prendre com a referents a l'hora de crear el llenguatge emprat, a més d'indagar en els criteris i objectius lingüístics.

Finalment, per a l'últim apartat es fa una aproximació a les altres dues edicions que van sorgir posteriorment, la balear i la valenciana. Es van fer servir articles contemporanis a la confecció, concretament l'estudi comparatiu d'Emili Casanova Herrero «Estudi lèxic contrastiu de la versió catalana, valenciana i balear de la Bíblia, traducció interconfessional» de *Les Veus del Sagrat* (2014). També es va tenir en compte l'article de Joan Llidó Herrero «La Bíblia Valenciana Interconfessional» (1996), on explicava la gestió del projecte i l'experiència de l'artífex, el bisbe Cases Deordal.

1.4. Estructura

El treball es divideix en dues seccions ben definides i desiguals d'extensió: el marc històric i l'anàlisi de la Bíblia Catalana Interconfessional.

La primera part contextualitza la Bíblia Catalana Interconfessional. Explica quines van ser les versions que la van precedir i què va fer possible que aquesta edició fos la més rellevant. A la segona es tracta la gestió d'aquesta iniciativa, com es va iniciar i els diferents criteris que es van establir.

La tercera se separa en diferents etapes. Per la primera, es va tenir en compte la preparació i planificació del projecte. Es van examinar els documents emprats com els diccionaris, les enciclopèdies, els textos paral·lels, etc., i quina funció van tenir a l'hora de confeccionar la traducció. La segona part se centra en les persones que van fer possible aquesta iniciativa: els traductors. S'indaga en les trajectòries de cadascun des d'una perspectiva professional.

A continuació, es va analitzar la gestió de la traducció en investigar les diferents etapes del projecte i com es va organitzar. Després, es va fer recerca en l'àmbit de la traducció i la llengua i com va culminar en la creació d'un català «estàndard».

En l'última part del treball s'analitzaven diverses edicions i adaptacions, amb una atenció especial a la versió balear i valenciana i la decisió de crear-les.

1.5. Agraïments

M'agradaria donar les gràcies a totes les persones que m'han donat suport al llarg d'aquest treball de final de grau.

En primer lloc, a la meva tutora, Montserrat Bacardí Tomàs, per la seva saviesa en la matèria i per guiar-me en aquest treball.

A la meva família, els meus pares i germà, per l'interès genuí des d'un inici en la meva investigació.

Els meus amics, tant els de la facultat, la Núria, la Júlia i la Noah, com els de fora de la universitat, la Gabriela, el Mikhaïl i el Jordi, per motivar-me al llarg d'aquest curs i d'aquest treball.

A la meva parella, en Teodor, que m'ha fet costat des de l'inici fins al final d'aquest treball.

Finalment, un agraïment especial a tots els professionals que van traduir la Bíblia Catalana Interconfessional, per inspirar-me com a futura traductora.

2. Les Bíblies catalanes del segle XX

2.1. Abans del 1939

Entre el 13 i el 17 d'octubre del 1906 es va dur a terme el primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana que buscava, principalment, debatre sobre el futur lingüístic del català. Un dels elements essencials per aconseguir aquesta fita va ser la traducció i, en aquest sentit, la contribució de Raymond Foulché-Delbosc, lingüista occità, que va proporcionar la idea de traduir la Bíblia sencera al català.

Frederic Clascar i Sanou va ser un biblista reivindicador d'un català dignificat i modernitzat. Tres raons l'avalaven per traduir la Bíblia al català: la formació com a religiós, la participació activa al diari *La Veu de Catalunya* i el fet que fos membre fundador de l'Institut d'Estudis Catalans.

En els anys posteriors, va publicar *Los sants Evangelis* (1909). Volia traduir els quatre Evangelis, però només va acabar el de sant Mateu. Després es va dedicar al projecte de traduir la Bíblia des del començament i, per això, l'Institut d'Estudis Catalans li va editar *El Gènesi* (1915), *El Càntic dels Càntics de Salomó* (1918) i *L'Èxode* (1925). Després de morir el 1919, es van descobrir estudis bíblics i diverses traduccions gairebé acabades d'altres llibres de la Bíblia que es van publicar més endavant.

El Foment de Pietat Catalana va ser una institució eclesiàstica amb la finalitat d'editar llibres en català dirigits a l'apostolat, fundada el 1916 per Eudald Serra i Buxó. A diferència de Frederic Clascar, que traduïa més literàriament, l'associació ho intentava fer de manera planera i entenedora, ja que anava dirigit a un públic molt més ampli. Com altres organitzacions i biblistes, el seu propòsit era redignificar la llengua catalana a través d'obres bíbliques i crear una Bíblia totalment traduïda al català.

És per això que el 1921 el Foment de Pietat Catalana va començar la traducció al català del Nou Testament. Una vegada acabat el projecte, volien que quedés sota el nom de *La Sagrada Bíblia.* La fundació va partir d'altres versions d'aquest mateix llibre prou reconegudes, concretament les traduccions del 1912 de Marià Serra i Esturí. Malgrat que aquest projecte anava ben encaminat, no es va completar per la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930) i, després, per la de Franco (1939-1975).

Tot i això, van aconseguir publicar quatre volums de la Bíblia entre el 1928 i el 1935 que eren: *La Sagrada Bíblia.* Vol. VII: *El Nou Testament, vol. I: Els Evangelis i Fets dels Apòstols* (1928), *La Sagrada Bíblia.* Vol. VIII: *El Nou Testament, vol. II: Les cartes de Sant*

Pere Apòstol. Les cartes catòliques. L'Apocalipsi. (1929), *La Sagrada Bíblia.* Vol. IV: *L'Antic Testament: Llibre dels psalms, Proverbis, Eclesiasta, Càntic dels càntics.* (1932) i *La Sagrada Bíblia.* vol. V: *L'Antic Testament: Llibre de la saviesa, Eclesiàstic, Isaïas, Jeremias, Planys, Baruc.*

Malauradament, el Foment de Pietat Catalana es va dissoldre l'any 1940, però el projecte de *La Sagrada Bíblia* va servir d'inspiració a la Fundació Bíblica Catalana.

La Fundació Bíblica Catalana es va crear el 1922 i va ser dirigida inicialment pel pare Miquel d'Esplugues. Al principi l'organització es deia Fundació Sant Damas, però gràcies al mecenatge del pare Francesc Cambó va agafar el nom de Fundació Bíblica Catalana. La Fundació es dedicava a la publicació de llibres bíblics i la gran contribució que va fer a la traducció al català va ser *La Sagrada Bíblia.* A més, la institució va ser l'encarregada de publicar els treballs de Frederic Clascar esmentats prèviament.

Originalment, la idea de la traducció de *La Sagrada Bíblia* va ser proposada pel Foment de Pietat Catalana, ja que es té constància del seu interès per col·laborar amb la Fundació Sant Damas. Tot i que el projecte va ser finançat i dirigit per Francesc Cambó i Miquel d'Esplugues, també hi van voler afegir el biblista Bonaventura Ubach. El 1924, van conversar sobre la traducció i com havien de dur-la a terme, però per diferències d'ideals, Ubach va abandonar aquesta iniciativa el 1925.

El primer volum que va publicar la Fundació Bíblica Catalana va ser *Sinopsi evangèlica* (1927). Una vegada van fer aquesta sinopsi dels Evangelis, van iniciar l'elaboració de *La Sagrada Bíblia* des de l'Antic Testament, van començar per *El Gènesi* (1928). Van continuar fins a completar-la el 1948, malgrat l'aturada de la Guerra Civil el 1936.

La Sagrada Bíblia és un model de Bíblia «literària» dirigit, sobretot, a les classes benestants. Es va publicar en quinze volums al llarg dels anys i va ser la segona Bíblia completa traduïda al català després de la desapareguda *Bíblia valenciana* (1478), atribuïda al religiós Bonifaci Ferrer.

Bonaventura Ubach i Medir va ser monjo de Montserrat i biblista, però el seu rol dins del món de la traducció va ser vital, ja que va ser el principal traductor de *La Bíblia. Versió dels textos originals i comentari pels monjos de Montserrat* (1970), també coneguda simplement com «La Bíblia de Montserrat».

L'objectiu d'Ubach mai no va ser traduir únicament la Bíblia al català, sinó que volia anar molt més enllà. Volia crear una Bíblia de caràcter més científic, amb tota mena de comentaris i, fins i tot, il·lustracions perquè el públic ho pogués entendre de manera més gràfica.

A més, atès que va estudiar a l'Escola Bíblica francesa de Jerusalem amb el pare Lagrange, va poder traduir la Bíblia a partir dels textos originals i no pas de la Vulgata.

El pare Ubach va crear la versió de la Bíblia montserratina, per fer-ho va partir de la traducció de la Fundació Bíblica Catalana. A finals del 1924, Miquel d'Esplugues, director d'aquesta fundació, va proposar la traducció de la Bíblia al català i va començar per l'Antic Testament.

Gràcies al coneixement que tenia sobre la llengua hebrea, l'any següent, el 1925, Bonaventura Ubach es va afegir al projecte i va traduir *El Gènesi*. A mesura que el projecte avançava, Ubach va advertir que els seus ideals no coincidien amb els de Miquel d'Esplugues respecte a la traducció bíblica. Mentre que Ubach creia que les il·lustracions i comentaris eren indispensables per a la versió final, Miquel d'Esplugues considerava que eren elements innecessaris.

Aquestes discrepàncies van provocar que l'agost del 1925 Ubach abandonés el projecte de la traducció de la Bíblia de la Fundació Bíblica Catalana i, com a conseqüència, desvinculés el monestir de Montserrat de la Fundació.

Bonaventura Ubach va tornar al monestir de Montserrat el novembre del 1925 i aquell mateix mes va enllestir *El Gènesi* que seria el primer volum de la Bíblia de Montserrat. Mig any més tard, el maig del 1926, es va publicar oficialment el primer volum dels vint-i-cinc que va tenir la Bíblia montserratina. Juntament amb *El Gènesi*, es va donar a conèixer el «Prefaci» i la «Introducció general», amb molts comentaris sobre l'elaboració d'aquesta Bíblia.

Abans de la impressió, el monestir de Montserrat es va trobar amb un altre problema: la censura eclesiàstica. A partir d'això, Ubach va haver de defensar la traducció davant del bisbat per diverses queixes com ara, la falta de literalitat, el públic a què anava dirigit o les tècniques de traducció utilitzades.

Finalment, després de llargues discussions amb el bisbat, Ubach va aconseguir treure a llum la primera part del seu projecte. Un cop aquest primer volum ja era al mercat, va editar *L'Èxode - El Levític* (1927), *Els Nombres - El Deuteronomi* (1928), *El Psalteri* (1932) i *I* i *II de Samuel* (1952). Es van traduir fins a l'arribada del franquisme, que va censurar la llengua catalana i va provocar l'aturada de l'edició dels diversos volums des del 1936 fins al 1950, quan se'n va reprendre la traducció.

La Societat Bíblica Britànica i Estrangera o British and Foreign Bible Society, en anglès, es va fundar el 1804 i és una organització que té com a objectiu promoure la Bíblia protestant arreu del món. En el cas dels Països Catalans, el 1832 van publicar la primera versió de la Bíblia protestant en català, *Lo Nou Testament,* traduïda per Josep Melcior Prat i Solà.

El 1910 va sorgir la idea de revisar i tornar a crear una nova versió de *Lo Nou Testament.* L'any següent, el 1911, es va emprendre la traducció de l'Evangeli de sant Lluc anomenat *El sant evangeli de nostre Senyor Jesucrist segons sant Lluc.* Més endavant, el 1914, es va traduir *El sant evangeli de nostre Senyor Jesucrist segons sant Joan.*

El 1929 la SBBE va iniciar la traducció de *Els Evangelis i els Fets dels Apòstols de la Societat Bíblia Britànica i Estrangera.* Tot i que la traducció d'aquesta obra es va basar en les obres prèviament esmentades, la de l'Evangeli de sant Lluc (1911) i el de sant Joan (1914), les versions eren molt diferents les unes de les altres, per molt que els traductors que van participar en les tres versions eren els mateixos. Al final, la versió del 1929 no es va finalitzar per l'inici de la Guerra Civil el 1936.

Fonts bibliogràfiques:

Casanellas Bassols, Pere (2010). «Les traduccions catalanes de la Bíblia», *Qüestions de Vida Cristiana*, núm. 236, pàg. 9-37. Qüestions de la Vida Cristiana: Les traduccions catalanes de la Bíblia. [Consulta: 8 de juliol del 2025].

Parcerisas Vásquez, Francesc (2008). «Traduir la Bíblia, un fet cultural rellevant», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 98, pàg. 3-7. Butlletí ABCAT: Traduir la Bíblia, un fet cultural rellevant. [Consulta: 8 de juliol del 2025].

Parcerisas Vásquez, Francesc (2009). *Traducció, edició, ideologia. Aspectes sociològics de les traduccions de la Bíblia i de L'Odissea al català*. Vic: Eumo Editorial.

Vidal Palomino, Jordi (2021). «La Bíblia de Cambó i la Bíblia d'Ubach». A: *Lletres bíbliques. La correspondència entre Francesc Cambó i Bonaventura Ubach (1935-1947).* Barcelona: Barcino, pàg. 17-28.

Vidal Palomino, Jordi (2021). «L'Escola Catalana d'Arqueologia Oriental, un gran projecte que es va poder concretar». A: *Lletres bíbliques: La correspondència entre Francesc Cambó i Bonaventura Ubach (1935-1947).* Barcelona: Barcino, pàg. 29-42.

2.2. Després de 1939

La primera traducció de la Bíblia de la postguerra va ser *Els Sants Evangelis en sinopsi* (1953), per part de Ramon Roca i Puig, a partir dels textos del 1912 i 1924 de Marià Serra i Esturí. Marià Serra va ser periodista i redactor de diversos diaris durant el primer terç del segle XX, com ara *La Veu de Catalunya, La Veu de Montserrat* o *Gazeta de Vich.* La traducció més reconeguda va ser la de la Vulgata llatina, anomenada *El Sant Evangeli de Nostre Senyor Jesucrist y els Fets dels Apòstols de la Vulgata llatina per D. Marian Serra y Esturí; amb una exhortació del llm. Dr. D. Joseph Torras y Bages* (1912 i 1924).

El 1961 es va publicar *El Nou Testament* de la Bíblia de Montserrat, que va rebre una gran acceptació per part del públic, ja que fins aquell moment només s'havia traduït l'Antic Testament. Una vegada tota la Bíblia de Montserrat va ser acabada, es va publicar l'any 1970 tant en format manual com de butxaca i es va distribuir, en tots dos casos, en un únic volum. *La Bíblia de Montserrat* va ser, doncs, una de les primeres Bíblies traduïdes al català i publicades en un únic volum.

El 1963 es va celebrar la primera trobada de biblistes catalans, la qual va crear, anys després, les Jornades de Biblistes Catalans. Més tard, a partir d'això, es va constituir l'Associació Bíblica Catalana, el 1974.

Durant la dècada dels anys seixanta hi va haver canvis substancials tant en la traducció al català com en la traducció en general. Respecte de la preservació de textos litúrgics en català, els canvis van influir, sobretot, en les tres traduccions més importants de la Bíblia: la traducció del Foment de Pietat Catalana, la de la Fundació Bíblica Catalana i la Bíblia de Montserrat.

En primer lloc, el 1965 es va aprovar l'ús de les Bíblies prèviament traduïdes, com ara la de Montserrat o qualsevol altra que hagués estat admesa per la Fundació Bíblica Catalana, com a part de les litúrgies als Països Catalans. En segon lloc, el 1966 es va formar la Fundació Bíblica Catalana dels membres dels ordres protestants a Catalunya i, l'any següent, el 1967, es va autoritzar una nova llei a l'Estat espanyol que facilitava la publicació de bíblies catalanes protestants. Per últim, entre el 1966 i el 1972 es va promoure una nova manera d'entendre la traducció bíblica, a partir de les aportacions d'Eugene Nida, i es va dur a terme un nou seminari a la península Ibèrica per impulsar-les.

El 1968 va aparèixer la *Bíblia petita de la Fundació Bíblica Catalana*, una de les primeres que es va publicar de manera íntegra, ja que altres versions de la Bíblia van sortir gradualment a través de diversos volums.

El 1974 es va fundar oficialment l'Associació Bíblica de Catalunya, una institució bíblica interconfessional, és a dir, que la formen totes les branques de la religió cristiana de Catalunya i es dedica a la recerca i divulgació de textos bíblics, principalment en català.

Durant la dècada dels setanta van destacar dues traduccions. D'una banda, *Nou Testament*, una traducció del 1978 de Josep Ruaix, la qual va seguir els criteris de traducció de l'estudi de *La Traducción Bíblica. Lingüística y Estilística,* de J. Mateos i L. Alonso Schökel, aparegut l'any anterior en castellà. D'altra banda, l'any següent, el 1979, es va imprimir *El Nou Testament Interconfessional,* un Nou Testament per a totes les branques del cristianisme. Una dada rellevant és el fet que s'utilitzés el mètode de traducció conegut com a «equivalència

funcional», tècnica que es tornaria a fer servir gairebé vint anys després a la *Bíblia Catalana Interconfessional.*

Durant els anys vuitanta, van aparèixer diverses traduccions de la Bíblia al País Valencià. Alguns exemples en són el *Nou Testament* (1982), de Jaume Sidera Plana i adaptat per Vicent Micó i Garcia, i *Els quatre Evangelis* (1984), de Josep Almiñana Vallès. També es van fer traduccions al català balear com *La Bona Nova segons sant Marc. Versió popular* (1984), de Miquel Ambròs; el *Nou Testament* (1987), una adaptació del *Nou Testament* del 1979 de Pere-Joan Llabrés; o *La Bona Nova en la parla popular de Mallorca* (1989), de Pere Orpí Ferrer.

Finalment, en la dècada dels noranta, es va publicar la *Bíblia Catalana Interconfessional* (1993). El projecte va ser presentat per l'Associació Bíblica de Catalunya i dirigit per Armand Puig i Tàrrech. Mentre que l'Antic Testament va ser traduït pel grup de traductors de l'Associació, el Nou Testament és el mateix que el del 1979, el *Nou Testament Interconfessional* amb unes poques correccions. Se'n va fer moltes revisions i reedicions, fins a finals dels anys noranta i la primera dècada del segle XXI.

Fonts bibliogràfiques:

Associació Bíblica de Catalunya (1996). *La Bíblia, Bíblia catalana, traducció interconfessional,* BCI. Barcelona: Associació Bíblica de Catalunya.

Blanch Xiró, Antonio (1999). «Luis Antonio Schökel, intérprete literario de la Bíblia», *Estudios Eclesiásticos. Revista de Investigación e Información Teológica y Canónica*, núm. 289, pàg. 309-322. Estudios Eclesiásticos. Revistas de Investigación e Información Teológica y Canónica: Intérprete literario de la Biblia. [Consulta: 6 de setembre del 2025].

Casanellas Bassols, Pere (2010). «Les traduccions catalanes de la Bíblia», *Qüestions de Vida Cristiana*, núm. 236, pàg. 9-37. Qüestions de la Vida Cristiana: Les traduccions catalanes de la Bíblia. [Consulta: 8 de juliol del 2025].

3. La Bíblia Catalana Interconfessional

3.1. Objectius i propòsits d'una nova Bíblia

En començar la traducció de la Bíblia Catalana Interconfessional, l'Associació Bíblica de Catalunya sempre va voler que aquesta traducció fos entesa per tothom que parlés català. D'una banda, van decidir no fer ús d'un lèxic que sonés arcaïtzant i tampoc no van fer servir ni cultismes ni un llenguatge especialitzat. D'altra banda, però, no es podien fer servir col·loquialismes per evitar que la traducció de la Bíblia quedés poc dignificada. Després de tot, es van decantar per un català «estàndard» i un estil que barrejava el de l'edició per a estudiosos i el de l'edició popular.

A més, un altre dels objectius de l'Associació Bíblica Catalana era que qualsevol parlant català pogués sentir-se identificat en llegir el llibre sagrat. Per aconseguir-ho, van incloure-hi expressions, refranys i localismes dels quatre dialectes principals dels Països Catalans: el central, el balear, el nord-català i el valencià.

Un altre dels propòsits per aconseguir que la lectura fos entenedora era que el text original i el d'arribada estiguessin tan a prop com fos possible sense caure en la traducció literal. Per aquesta raó, es va decidir emprar la tècnica de traducció coneguda com a «equivalència funcional». Actualment, el terme «equivalència» es defineix com el vincle que existeix entre el text original i la traducció.

Per aconseguir una fita tan gran respecte de la traducció bíblica, era necessari tenir a l'abast un gran nombre de textos per documentar-se. Com bé sabem, primer es va publicar el *Nou Testament Interconfessional* (1979), i més endavant es va traduir l'Antic Testament per completar la Bíblia Catalana Interconfessional (1993). Una de les qualitats d'aquesta Bíblia és que no va ser traduïda des de la Vulgata llatina, sinó des dels textos originals en hebreu i arameu.

Per fer les correccions necessàries del Nou Testament només es va utilitzar com a referència el *Novum Testamentum Graece* (1993), d'Eberhard Nestle i Kurt Aland.

En el cas de l'Antic Testament, les referències consultades van ser les següents: la *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (1968-1976), de Karl Elliger, per traduir els textos hebreus i arameus; la *Septuaginta. Vetus Testamentum Graecum* (1954-1983), de David Millius, per traduir els textos deuterocanònics; i, a més, els treballs crítics de Dominique Barthélemy, pels casos més complicats.

Per resoldre els possibles problemes de traducció es van emprar diverses fonts. Per a les qüestions històriques, es va fer servir el *Dictionnaire encyclopédique de la Bible* (1987), un

diccionari-enciclopèdia que estudia la terminologia i els temes que apareixen a la Bíblia. Per resoldre dubtes lingüístics de l'Antic Testament, es va emprar el *Hebräisches und Aramäisches Lexikon zum Alten Testament* (1967 - 1990), de Walter Baumgartner i Ludwig Koehler, que és un diccionari de l'hebreu i l'arameu dins del context bíblic. En darrer lloc, per resoldre els problemes lingüístics del Nou Testament, es va utilitzar el *Greek-English Lexicon* (1988), d'Eugene Nida i Johannes Louw, un diccionari de l'estàndard del grec antic que exposa les equivalències en anglès.

Una altra aportació rellevant de la Bíblia Catalana Interconfessional va ser la creació d'un onomàsticon bíblic català, on es recopilen els noms propis presents a l'Antic Testament en hebreu i arameu i la traducció corresponent al català. En el cas d'aquesta traducció, els noms hebreus i arameus es transcriuen de manera directa des d'aquests idiomes, excepte si tenen un equivalent en català; pel que fa als noms grecs, es tradueixen segons les normes establertes per a la transcripció dels noms grecollatins (en altres versions de la Bíblia, com que es traduïa des de la Vulgata llatina, s'adaptaven des del llatí).

En conclusió, els avenços respecte a la documentació bíblica i l'aplicació pràctica van ser una de les raons principals per les quals la Bíblia Catalana Interconfessional va tenir tant d'èxit.

Fonts bibliogràfiques:

Associació Bíblica de Catalunya (1996). *La Bíblia, Bíblia catalana, traducció interconfessional,* BCI. Barcelona: Associació Bíblica de Catalunya.

3.2. Els artífexs

3.2.1. Joan Aragonès Llaberia

Joan Aragonès Llaberia va néixer a Mont-roig del Camp el 22 de maig del 1929. Es va llicenciar en Teologia i Sagrada Escriptura i més endavant va ser ordenat prevere pel cardenal Tedeschini el 1952 a Roma. Després, va obtenir el càrrec de canonge de la catedral de Tarragona. També va formar part de la Fundació de Sant Pau i Santa Tecla, una entitat lligada a l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla situat a Tarragona, gràcies al suport financer d'aquest centre sanitari.

En començar el projecte de la Bíblia Catalana Interconfessional, Joan Aragonès va formar part de l'equip original de traductors. Concretament, ell va entrar com a prevere de Tarragona juntament amb mossèn Joan Magí Ferré. En el moment que va iniciar la traducció ja

formaven part de l'Associació Bíblica de Catalunya. Actualment, no es disposa dels llibres que va traduir a la Bíblia Catalana Interconfessional.

Algunes de les publicacions després de la feina en la Bíblia Catalana Interconfessional van ser: *Pessics* (2002), *Pessigolles* (2005) i *Socorreu a qui us invoca* (2010). Les dues primeres inclouen dites cristianes que tenen un to més humorístic i sarcàstic i la tercera és una seqüència d'imatges de l'ermita de la Mare de Déu de la Roca, que va elaborar juntament amb Eduard Boada, Maria Llevat i Cèlia Nolla.

Joan Aragonès Llaberia va morir el dia 17 de març del 2020 amb 91 anys, després de deixar un gran llegat religiós i intel·lectual.

Fonts bibliogràfiques:

Anguer, Miquel (2020). «Mossèn Joan Aragonès i Llaberia, ens ha deixat», *Ressò Mont-Rogenc,* núm, 133, pàg. 1-2. Ressò Mont-Rogenc: Mossèn Joan Aragonès i Llaberia. [Consulta: 8 de desembre del 2025].

Huerta Vallès, Concepció (2024). «Associació Bíblica de Catalunya: cinquanta anys molt fecunds», *Foc Nou*, núm. 515, pàg. 50. Foc Nou: Associació Bíblica de Catalunya - cinquanta anys molt fecunds. [Consulta: 9 de desembre del 2025].

3.2.2. Agustí Borrell Viader

Agustí Borrell Viader va néixer a Caldes de Malavella el 21 de desembre del 1959. És llicenciat en Filosofia i Teologia a la Facultat de Teologia de Catalunya i doctor en Sagrada Escriptura pel Pontifici Institut Bíblic. Forma part de l'Orde dels Carmelites Descalços, també conegut com a Orde dels Frares Descalços de la Santíssima Mare de Déu del Mont Carmel, fundat el 1526 per Teresa de Jesús, que va esdevenir un orde mixt en rebre, el 1566, el suport de Joan de la Creu. És un orde mendicant, cosa que vol dir que demanen almoina i caritat. En unir-se als Carmelites Descalços el 1978, Agustí Borrell va fer «una professió simple», que implicava un compromís temporal amb l'orde. Va fer la professió solemne l'any 1984 a Barcelona, de manera que expressava la dedicació completa.

Actualment, Agustí Borrell és professor de la Facultat de Teologia de Catalunya i de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida. Des del 1997 forma part de l'Associació Bíblica de Catalunya, fet que el va ajudar a rebre la posició de secretari de l'organització. Borrell Viader va formar part del comitè original de redacció de la Bíblia Catalana Interconfessional juntament amb molts altres redactors i, concretament, ell va centrar-se en el Nou Testament i la traducció des del grec.

Una de les publicacions més destacades va ser la tesi doctoral *The Good News of Peter's Denial. A Narrative and Rhetorical Reading of Mark 14:54.66-72,*. Principalment ha escrit articles pel Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya com ara «El Nou Testament grec-llatí-català» (1996), «El Comentari als Fets Apòstols de Josep Rius-Camps, un estudi original i innovador» (2000) o «El Nou Testament il·lustrat» (2002). Però també ha publicat llibres de caràcter religiós. Alguns exemples són *Santa Teresa de Jesús* (1981), *Llibre de la vida* (1999) o *Santa Teresa de Jesús y Sant Joan de la creu: mestres de l'espiritualitat carmelitana* (2007). La majoria d'aquests llibres són de caràcter bíblic i religiós i, alguns, tenen relació amb la traducció.

Fonts bibliogràfiques:

Borrell Viader, Agustí (2014). «Santa Teresa de Jesús, filla de l'Església», *Temes d'Avui. Revista de Teologia i Qüestionaris Actuals*, núm. 50, pàg. 88-91. Temes d'Avui. Revista de Teologia i Qüestionaris: Santa Teresa de Jesús, filla de l'Església. [Consulta: 9 de desembre del 2025].

Huerta Vallès, Concepció (2024). «Associació Bíblica de Catalunya: cinquanta anys molt fecunds», *Foc Nou*, núm. 515, pàg. 50. Foc Nou: Associació Bíblica de Catalunya - cinquanta anys molt fecunds. [Consulta: 9 de desembre del 2025].

3.2.3. Guiu Maria Camps Reverter

Guiu Maria Camps Reverter va néixer el 19 de febrer del 1915 a Sant Vicenç dels Horts, al Baix Llobregat. Al 1930 va començar els estudis d'humanitats a Montserrat, va ser aquí on va aprendre llatí i grec antic. Entre el 1932 i el 1936 va continuar estudiant llatí i català però a partir del 1933 va començar a enfocar-se més en el grec bíblic. Entre el 1937 i el 1939 va cursar estudis de teologia als monestirs belgues de Maredsous i Saint André les Bruges, on molts monjos de l'abadia de Montserrat van anar per buscar refugi durant la Guerra Civil. Un cop acabada la Guerra Civil, l'any 1939, va tornar a l'Abadia de Montserrat per continuar amb els estudis teològics. Més endavant, el 1945, Guiu Maria Camps va esdevenir doctor en Teologia a Salamanca i després va llicenciar-se en Escriptura per la Pontifica Comissió Bíblica aquell mateix any. També va estudiar a l'École Biblique de Jerusalem entre el 1954 i el 1955.

Va entrar com a monjo de Montserrat el 1932, on després va ser ordenat sacerdot el 1941. El mateix any que el van ordenar sacerdot va fundar l'Scriptorum Biblicum, centre d'investigació dedicat a les Sagrades Escriptures a l'Abadia de Montserrat.

Pel que fa a la trajectòria professional, al principi es va dedicar a l'ensenyament, va impartir classes de filosofia i teologia entre el 1949 i el 1954 a Montserrat. Va heretar el càrrec

de conservador del Museu Bíblic de Montserrat després de la mort del gran traductor bíblic Bonaventura Ubach, el 19 de febrer de 1960. Ell va començar cursos per correspondència sobre l'estudi dels textos sagrats amb altres biblistes que van impulsar aquesta iniciativa. Entre el 1968 i el 1979 va tornar a la docència com a professor de l'Antic Testament a la Facultat Teològica Sant Francesc de Borja de Sant Cugat del Vallès. Durant aquesta època les Societats Bíbliques van fer diverses reunions per la creació en català d'un Nou Testament Interconfessional, fet que va fomentar el projecte de la Bíblia Catalana Interconfessional. Durant els inicis de la dècada dels vuitanta va residir a Mallorca on va ajudar amb la publicació de *La Bona Nova. Els Quatre Evangelis en la parla popular de Mallorca* (1984).

Tot i que va contribuir en el projecte de la Bíblia Catalana Interconfessional, prèviament ja va traduir l'*Apocalipsi* (1958), *L'Evangeli segons sant Mateu* (1963), la col·laboració amb Jordi Bruguera per la composició dels *Salms* (1963) per la Bíblia de Montserrat. Dins d'aquest mateixa iniciativa va preparar una primera versió del Nou Testament, que va revisar i coordinar fins que es va publicar el 1961. La trajectòria com a estudiós de la Bíblia va propiciar a la creació de l'Associació Bíblica de Catalunya amb la resta de cofundadors el 1974 i la col·laboració en la Bíblia Catalana Interconfessional com a revisor i participant al comitè de redacció. La feina dins el comitè va durar des que va tornar de Mallorca, el 1984, fins la publicació de la Bíblia Catalana Interconfessional, el 1993.

D'entre totes les publicacions, algunes de les més destacables són *Bases de una metodología teológica* (1954), *Grammatica syriaca* (1954) i *Grammatica armaico-bíblica* (1959). A banda de la col·laboració en la Bíblia de Montserrat, també va participar en l'*Encilopedia de la Biblia* (1963) i en el *Dictionnaire de la Bible* (1961).

Guiu Maria Camps Reverter va morir el dia 15 de maig del 2001 a Monistrol de Montserrat, al Bages, a l'edat de 86 anys. Abans de morir, al 1999, va rebre el títol de doctor *honoris causa* per part de la Universitat Autònoma de Barcelona, per la gran feina de trenta anys de traduir la Bíblia al català.

Fonts bibliogràfiques:

Camps Reverter, Guiu Maria (1999). *Doctor Honoris Causa Pare Guiu Camps,* Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. pàg. 5-31, Doctor Honoris Causa: Guiu Camps. [Consulta: 21 de gener del 2026].

Huerta Vallès, Concepció (2024). «Associació Bíblica de Catalunya: cinquanta anys molt fecunds», *Foc Nou*, núm. 515, pàg. 50. Foc Nou: Associació Bíblica de Catalunya - cinquanta anys molt fecunds. [Consulta: 9 de desembre del 2025].

3.2.4. Gabriel Cañellas Orpinell

Gabriel Cañellas Orpinell va néixer a Barcelona el 1920. Va estudiar Teologia i llengües bíbliques al Seminario Evangélico Unido de Teología (SEUT) a Madrid. Més endavant, va estudiar hebreu a la Universitat de Barcelona i més tard es va doctorar en Sagrada Escriptura a la Universitat de Montpeller. Gràcies als ajuts de la Universitat Complutense de Madrid, també va ser capaç de fer diverses expedicions a Terra Santa, com ara a Tel-Aviv i a Guèzer.

Pel que fa a la feina, un cop va esdevenir pastor, va predicar la paraula de Déu a diverses parròquies, com ara a Maó, a Reus i a Logronyo. També va ser professor de l'Antic Testament al Seminario Evangélico Unido, però no va ser l'únic lloc on va ensenyar. Va ser docent a l'Escola Bíblica dels Pares Agustins de l'Escorial, a les escoles dels Germans de la Salle i a la Casa de Formació de les Salesianes de Madrid. A més, va fer classes sobre el llibre d'Isaïes, el llibre de Jacob i el Pentateuc. Així mateix, es caracteritzava per ser protestant evangèlic, tot i que va impartir classes tant a catòlics com a protestants.

D'entre les obres més destacables, hi ha la tesi doctoral que va presentar a la Universitat de Montpeller, anomenada *El juicio sobre el pueblo de Dios y la doctrina universal de su fe en la poesía deuteroisaiana* (1997). També, va intervenir en les miscel·lànies dedicades als biblistes Alejandro Díaz Macho i Guiu Camps Reverter.

Gràcies al gran coneixement que tenia sobre l'Antic Testament i l'hebreu va entrar a l'equip original de traductors de la Bíblia Catalana Interconfessional. Concretament, es va dedicar a traduir de l'hebreu al català a partir de les escriptures originals i també es va dedicar a ajudar a gestionar el projecte.

Gabriel Cañellas Orpinell va morir el 22 d'abril del 2011, amb 91 anys, després d'una gran trajectòria dins del món bíblic i, especialment, respecte de les traduccions des de l'hebreu.

Fonts bibliogràfiques:

Magí Ferré, Joan (2011). «Informacions: Gabriel Cañellas Orpinell» *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 109, pàg. 76-80. Butlletí ABCAT: Gabriel Cañellas. [Consulta: 30 de desembre del 2025].

3.2.5. Enric Capó Puig

Enric Capó Puig va néixer el 12 de març del 1930 a Maó, Menorca. La seva família era metodista des del segle XIX, una branca del protestantisme, raó per la qual des de ben petit va formar-ne part. Va estudiar al Seminario Teológico Unido, a Madrid, i al Handsworth de Birmingham, a Anglaterra.

Una vegada finalitzats els estudis, va esdevenir professor en diversos centres docents de caràcter religiós. El primer de tots va ser el Centre Evangèlic d'Estudis Teològics, on va ser professor del Nou Testament i de llengua grega. Més tard, va ensenyar teologia al Seminario Evangélico Unido, on havia estudiat prèviament.

Amb el pas dels anys, Capó Puig va allunyar-se del metodisme de la família i va centrar-se més en el protestantisme evangèlic. Així, va ser el director del departament de traducció de la Fundació Bíblica Evangèlica catalana el 1966, que l'any 1985 va passar a anomenar-se Institució Bíblica Evangèlica de Catalunya (IBEC). El 1967 va esdevenir director de la revista *Carta Circular*, molt reconeguda en l'àmbit de l'Església Evangèlica Espanyola (EEE). Va fer de pastor a diversos indrets de la província de Barcelona, com ara a l'Hospitalet de Llobregat, al Clot i a l'Església Protestant de Barcelona Centre.

Pel que fa a les publicacions, cal assenyalar la col·laboració a *La nostra vocació* (1967), llibre en el qual es difonia el protestantisme català, *Per què i per a què soc cristià* (2014), en el qual explica les raons personals per ser cristià, a més de moltes altres publicacions i articles de caràcter religiós principalment enfocats en l'evangelisme.

Capó Puig va ser un dels primers membres protestants dins de l'Associació Bíblica de Catalunya; fins i tot va assistir a les reunions prèvies abans del sorgiment d'aquesta associació. La seva feina no va començar a la dècada dels vuitanta amb la Bíblia Catalana Interconfessional, sinó que va començar en participar en el projecte de la traducció del Nou Testament el 1973, la qual va ser editada per l'Associació Bíblica de Catalunya el 1979. En la Bíblia Catalana Interconfessional, Enric Capó, a banda de fer de traductor, també va formar part del comitè de redacció de la Bíblia Català Interconfessional.

Enric Capó Puig va morir el 9 de març del 2012, a l'edat de 81 anys. La influència que va tenir en el món del cristianisme ha estat gairebé inigualable, no només en el protestantisme, tant en l'evangelisme com en el metodisme sinó també en la col·laboració a la Bíblia Catalana Interconfessional i en el món del cristianisme interconfessional.

Fonts bibliogràfiques:

Magí Ferré, Joan (2012). «Informacions: L'Enric Capó», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 111, pàg. 55-56. Butlletí ABCAT: Enric Capó. [Consulta: 2 de gener del 2026].

3.2.6. Pere Casanellas Bassols

Pere Casanellas Bassols va néixer el 1949 a Barcelona. Va estudiar, en primer lloc, Filologia Semítica, fet que li va atorgar un ampli coneixement de la llegua hebrea i aramea, i més endavant va llicenciar-se en Teologia.

Pel que fa a la trajectòria laboral, va esdevenir catedràtic de batxillerat de llengua i literatura catalanes, tot i que actualment ja no hi exerceix. Pere Casanellas va treballar, des del 2009 fins al 2020, com a director de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics (SCEHB), incorporada a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i que té com a objectiu principal promoure la llengua i la cultura del poble jueu a Catalunya. A més, és l'actual dirigent del Corpus Biblicum Catalanicum (CBC), fundat el 2004 per ell mateix i Armand Puig Tàrrech. La finalitat del Corpus és recopilar totes les traduccions al català de la Bíblia que van des del segle XIV fins a l'actualitat.

Casanellas Bassols va fer i encara fa molta recerca en l'àmbit de la llengua i de la religió. La major part dels articles estan relacionats o bé amb la creació i gestió de la Bíblia Catalana Interconfessional o bé amb el Corpus. Respecte del Corpus va escriure: «De la Bíblia Catalana al Corpus Biblicum Catalanicum» (2003), «Sobre el primer volum del Corpus Biblicum Catalanicum» (2004), «Presentació del Corpus Biblicum Catalanicum» (2005) «Proposta de transcripció de l'hebreu en textos escrits en català» (2003), una iniciativa impulsada per l'IEC per aconseguir un nou sistema de transcripció entre l'hebreu i el català. Com a director d'aquesta iniciativa, ha editat diversos llibres de bíblies catalanes medievals i del segle XIX.

Pere Casanellas va tenir un paper amb molta importància a la gestió de la Bíblia Catalana Interconfessional. Per començar, va ser el responsable de traduir els llibres de Jonàs, Cohèlet, Esdres i Nehemies de les llengües originals, en aquest cas, des de l'hebreu i l'arameu. En segon lloc, va formar part de l'equip de correctors d'aquest projecte. Entre les aportacions més rellevants hi ha les *Normes de llengua, d'estil i tipogràfiques per a la BCI* (1996).

Fonts bibliogràfiques:

Casanellas Bassols, Pere (2005). «El "Corpus Biblicum Catalanicum" un antic tresor que finalment comença a ser explotat», *Revista Anual de la Societat de Llengua i Literatura*, núm. 16, pàg. 516-530. Revista Anual de la Societat de Llengua i Literatura: Corpus Biblicum Catalanicum: Un antic tresor que finalment comença a ser explotat. [Consulta: 13 de juliol del 2025].

Casanellas Bassols, Pere (2007). «Bona acollida en el món de les lletres del primer volum publicat del corpus Bibicum Catalanicum», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 96, pàg. 49-54. Butlletí ABCAT: Acollida del Corpus Biblicum Catalanicum. [Consulta: 3 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2019). «El diccionari Girona (hebreu modern-català, català-hebreu modern)», *Estudis Romànics*, núm. 41, pàg. 373-379. Estudis Romànics: El diccionari Girona. [Consulta: 3 de gener del 2026].

3.2.7. Enric Cortès Minguella

Enric Cortès Minguella va néixer el 1939 a Guimerà, l'Urgell. Des de ben jove va entrar a l'orde dels Caputxins de Sarrià, el qual prové de la branca dels franciscans i es caracteritza per ser mendicant. Una vegada va acabar la formació a l'orde va estudiar teologia a Friburg, Suïssa, entre el 1962 i el 1963. L'any següent, el 1964, va estudiar a la Facultat de Teologia dels dominics, on va aprendre hebreu bíblic amb Dominique Barthélemy. Aquell mateix any va començar el doctorat en Sagrada Escriptura al Pontifici Institut Bíblic de Roma. El 1968, però, va marxar a Jerusalem, on va aprendre hebreu modern a través de cursos a l'Studium Biblicum Franciscanum i a la Universitat Hebrea de Jerusalem. Pel que fa a l'especialització, Enric Cortès es va centrar en la literatura jueva antiga, en la literatura intertestamentària i en el judaisme medieval.

Després d'acabar el doctorat el 1972, va tornar a Catalunya, on va començar a fer classes de llengua hebrea i exegesi bíblica a la Facultat de Teologia de Barcelona; més endavant, però, va impartir-hi classes de teologia bíblica. En aquesta facultat, anys més tard, va ser nomenat cap del departament de la Bíblia. També és membre de l'Associació d'Estudiosos del Judaisme Català (AEJUC), que avui dia és coneguda com la Societat Catalana d'Estudis Hebraics. Actualment, Cortès Minguella fa classes de llengua hebrea, judaisme postbíblic i introducció al Nou Testament a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB).

Respecte de la trajectòria professional, abans de traduir la Bíblia Catalana Interconfessional Enric Cortès va participar en el projecte de traducció de la Fundació Bíblica Catalana de la *Bíblia* (1968). Dins d'aquest treball va traduir al català els llibres d'Abadies i Malquies a partir de les llengües originals.

D'entre les contribucions més importants hi ha les tres següents: «Los discursos de adiós de Gn 49 a Jn 13-17. Pistas para la historia de un género literario en la antigua literatura judía» (1976), «Sifre Deuteronomia. Comentario tannaítico al libro del Deuteronomio, vol. I: Pisqa 1-160» (1989) i «Sifre Deuteronomio. Comentario tannaítico al libro del Deuteronomio, vol. II; Pisqa 161-357» (1997). La primera és una tesi en què analitza les traduccions de la Bíblia hebrea en arameu, mentre que les altres dues són traduccions amb comentaris de Sifre Deuteronomi. També va ser el traductor d'*Els Testaments dels dotze patriarques* (2014).

La relació d'Enric Cortès amb l'Associació Bíblica de Catalunya va començar amb la fundació, l'any 1974, i encara avui dia continua sent el secretari de l'Associació. Respecte de la contribució en la Bíblia Catalana Interconfessional, Cortès Minguella va traduir el llibre de Daniel, a més de revisar les traduccions que havia fet per a la Fundació Bíblica Catalana, la d'Abadies i la de Malaquies.

Fonts bibliogràfiques:

Ferrer Costa, Joan (2024). «Homenatge a Enric Cortès i Minguella (Guimerà, Urgell, 1939)», *TAMID: Revista Catalana Anual d'Estudis Hebraics*, núm. 19, pàg. 7-21. Revista Catalana Anual d'Estudis Hebraics: Homenatge a Enric Cortès. [Consulta: 4 de gener del 2026].

3.2.8. Joan Ferrer Costa

Joan Ferrer Costa va néixer el 1960 a Calella, al Maresme. Es va llicenciar en Geografia i Història el 1982 a la Universitat de Barcelona i, l'any següent, el 1983, es va llicenciar en Teologia a la Facultat de Teologia de Barcelona. Es va doctorar en Filologia Semítica el 1989 també a la Universitat de Barcelona. En l'estudi d'aquestes dues llengües va tenir diversos mestres. El primer va ser Enric Cortès Minguella, especialitzat en hebreu, el segon va ser Josep Ribera-Florit, professor d'arameu, i, per últim, Frederic Raurell Ges com a mestre en l'àmbit de Sagrada Escriptura. A més, va ser el deixeble de Joan Coromines, el gran lingüista amb qui Ferrer Costa va col·laborar.

Respecte de la carrera professional, poc abans de doctorar-se va ser catedràtic d'institut de batxillerat, concretament de llengua i literatura catalana entre el 1984 i el 1992. Entre el 1995 i el 1998, va esdevenir professor d'Estudis Hebreus i Arameus a la Universitat de Barcelona. Després, el 2003, va traslladar-se a la Universitat de Girona a impartir classes d'Estudis Hebreus i Arameus, on fins avui dia fa de professor. També exerceix de professor de Sagrada Escriptura

a la Facultat de Teologia de l'Ateneu Universitari de Sant Pacià i abans havia fet classes a l'Institut Superior de Ciències Religioses a Girona.

De les obres més rellevants, cal destacar-ne la tesi *El Targum d'Osees en tradició iemenita* (1991). Va traduir, juntament amb Narcís Comadira, *El Càntic dels Càntics de Salomó* (2013). Es va especialitzar en estudis sobre les llengües semítiques i va publicar: *Hebreu: llengua, literatura, gramàtica* (2002), *Hebreu bíblic* (2002) o *Esbozo de historia de la lengua aramea* (2004).

Joan Ferrer no només ha escrit obres de caire més o menys religiós sinó que ha fet contribucions notables a la llengua catalana, com ara el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (1980), una col·laboració que va dur a terme amb Joan Coromines, en el qual Ferrer Costa va participar en el volum X. A més, va tenir cura de l'edició de l'*Onomasticon Cataloniae* (1989), també de Joan Coromines. En el cas del primer, com bé diu el nom, és un diccionari que aprofundeix en els significats de les paraules i els usos que tenen, mentre que el segon consisteix en l'explicació dels orígens dels topònims catalans.

Gràcies als grans coneixements sobre llengües semítiques com l'hebreu i l'arameu va poder participar com a traductor de la Bíblia Catalana Interconfessional. Concretament, va traduir de l'hebreu el llibre d'Isaïes, el d'Osees, el d'Amós, el de Nahum, el d'Habacuc i el de Sofonies i, del grec, va traduir el llibre de l'Eclesiàstic. Joan Ferrer va esdevenir president de l'Associació Bíblica de Catalunya l'any 2017, juntament amb Maria de l'Esperança Amill com a vicepresidenta, després que Joan Magí Ferré deixés el càrrec de president de l'Associació.

Fonts bibliogràfiques:

Casals Miret, Pilar (2017). «LV Jornades de Biblistes de Catalunya. Vic 27-29 desembre 2016», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 125, pàg. 65-68. Butlletí ABCAT: LV Jornades de Biblistes de Catalunya. [Consulta: 13 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2017). «Els epistolaris de Joan Coromines amb Manuel Sanchis Guarner i Joan Fuster», *eHumanista*, núm. 12, pàg. 18-35. eHumanista: Els epistolaris de Joan Coromines. [Consulta: 13 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan; Amill, Maria de l'Esperança (2017). «Portal», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 125, pàg. 1. Butlletí ABCAT: Portal - Joan Magí. [Consulta: 13 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2020). «Joan Coromines i la Ribagorça», *Estudis Romànics*, núm. 42, pàg. 287-293. Estudis Romànics: Joan Coromines i la Ribagorça. [Consulta: 13 de gener del 2026].

3.2.9. Joan Magí Ferré

Joan Magí Ferré va néixer a Tarragona el 1935. Es va llicenciar en Teologia i en Sagrada Escriptura i més endavant va continuar la formació a l'Institut Bíblic Franciscà de Jerusalem, on es va especialitzar en Sagrada Escriptura. Durant l'estada a Jerusalem va ser especialment influït per l'arqueòleg franciscà Bellarimo Bagatti.

Magí Ferré és principalment reconegut per ser un dels cofundadors de l'Associació Bíblica de Catalunya, el 1974 però, sobretot, per ser-ne el primer president. Va continuar amb aquest càrrec fins el 2017, quan el va succeir Joan Ferré Costa. Ara, encara forma part de la Junta Directiva de l'Associació. En coherència amb la gran dedicació dins d'aquesta organització, va participar en el grup de traductors de la Bíblia Catalana Interconfessional. Tot i estar confirmat que va ser un dels traductors del projecte, no consta quins llibres va traduir.

Va exercir com a professor del Nou Testament en el Seminari de Tarragona, període durant el qual va impulsar cursos bíblics per correspondència. Avui dia gaudeix d'un gran reconeixement a Tarragona per la feina com a pastor a diverses parròquies, com a Falset, Sant Joan Baptista de Tarragona, Gratallops o Bellmunt del Priorat, entre altres. A part d'això, va implicar-se en nombrosos organismes religiosos com la Delegació Diocesana per a la Doctrina de la Fe, el Consell Presbiteral, el Secretariat d'Animació Bíblica o el Museu Bíblic Tarraconense.

La major part de les publicacions van ser elaborades per al Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya entre el 1976 i el 2010. Alguns exemples són: «La Bíblia Catalana Interconfessional. Gènesi i realització del projecte» (1994), «La figura del P. Guiu entre els estudiosos i els lectors de la Bíblia a Catalunya» (2001), «Presentació del Corpus Biblicum Catalanicum» (2005) o «La Sagrada Escriptura en la vida de l'Església» (2005).

Fonts bibliogràfiques:

Arquebisbat de Tarragona (2025). «L'arxidiòcesi de Tarragona i l'Associació Bíblica de Catalunya homenatgen Mn. Joan Magí», *Església de Tarragona*, núm. 341. Església de Tarragona: Homenatge a Mn. Joan Magí. [Consulta: 14 de gener del 2026].

Boronat, Joan (2024). «L'Associació Bíblica de Catalunya va ser un fruit del Concili Vaticà II», *Catalunya Cristiana,* núm. 2343, pàg. 20-21. Catalunya Cristiana: Entrevista a Joan Magí. [Consulta: 15 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan; Amill, Maria de l'Esperança (2017). «Portal», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 125, pàg. 1. Butlletí ABCAT: Portal - Joan Magí. [Consulta: 13 de gener del 2026].

3.2.10. Jaume Pedrós Solé

Jaume Pedrós Solé va néixer el 1943 a Artesa de Segre, a la Noguera. Va entrar al seminari sacerdotal de Lleida quan tenia deu anys i el 1966 va ser ordenat prevere per part de la diòcesi de Lleida. És llicenciat en Teologia, Ciències Bíbliques i Filologia Semítica. Des del 2019 exerceix el càrrec de vicari episcopal, és a dir, l'autoritat administrativa dins de la diòcesi.

Ha dedicat gran part de la vida a l'ensenyament. En primer lloc, va ser professor de religió a les escoles Cogul i Aspa durant trenta-cinc anys, totes dues actualment tancades i, en segon lloc, va fer de professor de magisteri a la Universitat de Lleida durant tres anys. Avui dia exerceix com a professor de l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos de Lleida (IREL) i és el director de formació permanent del clergat.

A més, Jaume Pedrós és rector de la Catedral de Sant Pere de Lleida, membre del Col·legi de Consultors, grup de sacerdots que assessoren, en aquest cas, al bisbe Joan Piris, forma part de la Comunitat de Jesús Obrer i fa de capellà a les Missioneres Esclaves de l'Immaculat Cor de Maria.

Respecte de la Bíblia Catalana Interconfessional, Pedrós Solé va formar part de l'equip de traductors, però no s'especifica de quins llibres es va fer càrrec.

Fonts bibliogràfiques:

Bisbat de Lleida (2019). «Nomenaments», *Butlletí oficial 2019*, núm. 126, pàg. 11. Butlletí del Bisbat de Lleida: Jaume Pedrós. [Consulta: 16 de gener del 2026].

Font-Tarrés, Albert (2014). «Entrevista a Mn. Jaume Pedrós Solé», *Som Garrigues,* Som Garrigues: Mn. Jaume Pedrós Solé. [Consulta: 16 de gener del 2026].

3.2.11. Armand Puig Tàrrech

Armand Puig Tàrrech va néixer a la Selva de Camp, a Baix Camps. Primer es va llicenciar, el 1978, en Sagrada Teologia a la Facultat de Teologia de Barcelona i, més endavant, el 1980, en Sagrada Escriptura al Pontifici Institut Bíblic de Roma. Durant l'estada en aquesta ciutat, va viatjar a Israel per fer uns cursos de l'àmbit eclesiàstic a la Universitat Hebrea de Jerusalem, entre el juny del 1978 i el gener del 1979. Dos anys més tard d'haver-se format, el 1982, es va doctorar en Sagrada Escriptura a la Pontifícia Comissió Bíblica de Roma.

Respecte de la trajectòria professional, ha impartit classes com a professor a diversos centres de Catalunya, com l'Institut de Teologia de Barcelona, entre el 1981 i el 1989, l'Escola

de Teologia de la Seu d'Urgell, entre el 1985 i el 1992, o l'Institut de Teologia de Lleida, entre el 1993 i el 1994. Més recentment, Armand Puig ha exercit com a degà-president tant de la Facultat de Teologia de Catalunya com de la Facultat Antoni Gaudí d'Història de l'Església, Arqueologia i Arts Cristianes. En tots dos casos va fer-hi fins al 2015. També durant gairebé una dècada, entre el 2015 i el 2023, va ser el rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià.

Pel que fa a l'àmbit religiós, va ser ordenat diaca el 1980 a la parròquia de Sant Pere Apòstol, a Cambrils. A banda de pastor, també va ser vicari de Santa Maria de Montblanc i rector de Vallfogona, de Guimerà, de Ciutadilla, de Lilla i de Rojals, entre altres indrets.

Puig Tàrrech no va ser membre de l'Associació Bíblica de Catalunya des que es va fundar, sinó que s'hi va incorporar el 1980. Dos anys després, el 1982, va començar exercir com a coordinador de la Bíblia Catalana Interconfessional, fins al final, el 1993. Dins del projecte, a banda de ser-ne el principal coordinador, també va formar part del comitè de redacció, amb altres biblistes, i, a més, es va dedicar a revisar les traduccions del Nou Testament i els Salms. Va ser el director i responsable de les publicacions científiques de l'Associació fins el 2017, a més de ser el principal editor de l'Scripta Biblica. Dins de l'organització va impulsar molts altres projectes, com el Corpus Biblicum Catalanicum o Llegir la Bíblia en grup.

Armand Puig ha participat en altres organismes religiosos: Studiorum Novi Testamentii Societas, una societat d'estudiosos que investiguen el Nou Testament, de la qual és membre des del 1990 i que va presidir el 2011; va ser ponent del Concili Provincial Tarraconense el 1995; actualment, és soci de la Fundació Joan Maragall, participa dins el Consell de la revista de litúrgia *Phase,* és membre de la Comissió Interdiocesana de Litúrgia de les diòcesis catalanes i és president de Degans d'Espanya i Portugal.

A més, és membre del consell assessor de diverses revistes, com ara la *Revista Catalana de Teologia* (des del 2006), *Sacra Scripta* (des del 2009) o *Estudis Bíblics* (des del 2011). Del 2015 al 2023 va ser rector de l'Ateneu Universitari de Sant Pacià de Barcelona (AUSP), on li van atorgar la medalla *ad honorem*.

Ha publicat nombroses obres de caràcter religiós, la primera de les quals va ser la tesi doctoral: *La parabole des dix vierges (Mt 25, 1-13)* (1983). Més endavant va donar a conèixer *Onomàsticon-Bíblic Hebreu-Català* (1984), *Les Homílies d'Organyà. Estructura i fonts* (2001) o *Jesús. Un perfil biogràfic* (2004), obra traduïda a diverses llengües. Un altre llibre recent de gran renom és *Antoni Gaudí, vida i obra* (2024).

El 2023 el papa Francesc va nomenar Armand Puig president de l'Agència de la Santa Seu per a l'avaluació i la millora de la qualitat de les universitats i facultats eclesiàstiques (AVEPRO), amb seu a Roma, un càrrec que encara avui ocupa.

Fonts bibliogràfiques:

Borrell Viader, Agustí (2008). «Armand Puig, *Jesús*. Una biografía» *Anuario de historia de la Iglesia,* núm. 17, pàg. 265-269. Anuario de historia de la Iglesia: Armand Puig, Jesús. Una biografía. [Consulta: 19 de gener del 2026].

Borrell Viader, Agustí (2024). «*Laudatio* del Dr. Armand Puig i Tàrrech en ocasió de la concessió de la medalla *ad honorem* de l'Ateneu Universitari Sant Pacià», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 144, pàg. 3-12. Butlletí ABCAT: Laudatio a Armand Puig i Tàrrech. [Consulta: 19 de gener del 2026].

Munté Margalef, Carme (2024). «Gaudí volia posar l'evangeli del Crist dins el teixit urbà de Barcelona», *Catalunya Cristiana*, núm. 2351, pàg. 18-20. Catalunya Cristiana: Gaudí i l'evangeli. [Consulta: 19 de gener del 2026].

Puig Tàrrech, Armand (2018). «Paraules del rector de l'AUSP en la inauguració del curs 2018-2019», *Revista Catalana de Teologia*, vol. 43, núm. 2, pàg. 605-624. Revista Catalana de Teologia: Paraules del rector de l'AUSP. [Consulta: 20 de gener del 2026].

3.2.12. Hilari Raguer Suñer

Hilari Raguer Suñer, Ernest de nom, va néixer l'11 d'agost del 1928 a Madrid. Va llicenciar-se en Dret a la Universitat de Barcelona el 1950. Abans, entre el 1947 i el 1948, va formar part del Grup Torras i Bages, cercle que promovia clandestinament el catolicisme catalanista. Aquí, va conèixer a altres joves que després van destacar com Jordi Pujol, Joan Reventós, Josep Maria Ainaud, Pere Figuera o Anton Cañellas. El 1951 va participar en la vaga de tramvies i va ser detingut, colpejat i torturat per la policia franquista. Tot seguit el van enviar a la presó de Montjuïc, on va passar gairebé set mesos per, segons els testimonis, portar símbols independentistes i intentar comunicar-se amb un sindicat belga.

Una vegada va finalitzar els estudis a la Universitat de Barcelona, va ingressar al Monestir de Montserrat el 1954. Sis anys després, el 1960, el van ordenar sacerdot i va continuar formant-se en Ciències Polítiques a la Sorbona, París i el 1962 va obtenir la diplomatura. El 1966 va redactar la tesi doctoral *La Unió Democràtica de Catalunya i el seu temps (1931-1939)*, que no va ser publicada fins al 1976 a causa de la repressió franquista.

Entre el 1962 i el 1972 va ser enviat al monestir de Medellín, a Colòmbia. Hi va exercir de professor, a més d'impartir classes tant a la Facultat de Teologia de la Universitat Bolivariana, a Veneçuela, com a l'Institut de Litúrgia del Consell Episcopal Llatinoamericà (CELAM). Durant l'estada a Sud-Amèrica va ocupar el secretariat nacional de litúrgia. El 1966 va fundar a distància la revista *Documents d'Església*, que continua activa fins avui dia.

Respecte de la implicació a l'Associació Bíblica de Catalunya, Raguer Suñer va assistir a les Jornades de l'Associació i els cursos d'estiu de Tarragona. Gràcies al gran coneixement sobre la Sagrada Escriptura, els Salms i l'Església al llarg dels segles, va prendre part en la traducció de la Bíblia Catalana Interconfessional. Va traduir pràcticament tots els llibres històrics de l'Antic Testament, és a dir, els llibres de Josuè, els Jutges, Samuel I i II, Reis I i II i Cròniques I i II.

D'entre les obres més destacades, la primera de totes era la tesi doctoral *La Unió Democràtica de Catalunya i el seu temps (1931-1939)* (1966), en què estudia aquest partit polític que es caracteritzava per una ideologia influenciada pel cristianisme. Quant a altres obres, algunes de les més importants no eren de caràcter religiós, sinó sobre història i política catalana contemporània, com *Divendres de Passió. Vida i Mort de Manuel Carrasco i Formiguera* (1984), *Gaudeamus igitur, Notes per a una història del "Grup Torras i Bages"* (2000), *La pólvora y el incienso. La Iglesia y la Guerra Civil española (1936-1939)* (2001) o *El quadern de Montjuïc. Records de la vaga de tramvies* (2001). La primera de totes consisteix en una biografia sobre Manuel Carrasco i Formiguera, líder nacionalista cristià; la segona evoca l'associació de la qual va formar part; la tercera investiga el paper de l'Església durant la Guerra Civil; i la darrera és un conjunt de memòries sobre la vaga de tramvies.

Al llarg de la vida va col·laborar en diversos diaris, com *La Vanguardia*, *l'Ara*, *l'Avui*, *El Punt Avui* o *El País*. Altrament, va col·laborar en l'obra col·lectiva *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans* en què va escriure el novè volum d'aquest projecte. El 2014 Hilari Raguer va rebre la Creu de Sant Jordi i dos anys després, el 2016, la Medalla d'Or de la Universitat de Barcelona.

Hilari Raguer Suñer va morir l'1 d'octubre de l'any 2020. Va deixar un gran llegat no només en l'àmbit religiós, sinó també com a figura intel·lectual política del catalanisme.

Fonts bibliogràfiques:

Ferrer Costa, Joan (2020). «El P. Hilari Raguer, un home de la Paraula de Déu», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya,* núm. 135, pàg. 55. Butlletí ABCAT: El P. Hilari Raguer. [Consulta: 30 de gener del 2026].

Figueres Artigues, Josep Maria (2020). «Hilari Raguer i Suñer, 1982-2020. Historiador modèlic: In memoriam», *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics,* núm. 31, pàg. 589-594. Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics: Hilari Raguer i Suñer. [Consulta: 30 de gener del 2026].

Solé i Sabaté, Josep Maria (2020). «Hilari Raguer, referent personal i historiogràfic», *Índice Histórico Español*, núm. 133, pàg. 15-21. Índice Histórico Español: Hilari Raguer. [Consulta: 30 de gener del 2026].

3.2.13. Joan Ramon Marín Torner

Joan Ramon Marín Torner va néixer el 1960 a Gironella, Berguedà. Es va doctorar en Teologia a la Facultat de Teologia de Catalunya i va fer diversos cursos de doctorat a la Pontifícia Universitat Gregoriana i a l'Institut Bíblic de Roma.

Actualment, es dedica a la docència, imparteix classes a la Facultat de Teologia de Catalunya, a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB) i a l'Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós (INSAF). En aquest últim centre, és l'encarregat de les assignatures de l'Antic Testament i les de llengua hebrea.

Avui dia és capellà a l'Església catòlica de Sant Boi de Llobregat, a més de vicari a les parròquies de Sant Pere i Sant Pau i la Mare de Déu de la Mercè al Prat de Llobregat.

Com molts altres biblistes, Marín Torner pertany a diverses organitzacions i grups religiosos com la Joventut Obrera Cristiana (JOC) o l'Acció Catòlica Obrera (ACO). Addicionalment, és l'actual consiliari de la Coordinació Internacional de la JOC o CIJOC. També és membre de l'Associació Bíblica de Catalunya, fet que li va permetre col·laborar en la traducció de la Bíblia Catalana Interconfessional. Dins d'aquest projecte va traduir part de l'Antic Testament.

Al llarg de la vida Marín Torner ha contribuït en revistes religioses com *Scripta Biblica* o la *Revista Catalana de Teologia* amb articles com «El poble de Déu en Gn 1-11. On pretén Déu que s'estableixi el seu poble?» (2004), «Recensions» (2016) o «La reforma d'Esdres-Nehemies en el context del "moviment sapiencial"» (2019). Un dels llibres més recents que ha publicat ha estat *100 personatges bíblics* (2019), en què analitza diverses figures religioses, des de la mitologia grega fins al cristianisme.

Fonts bibliogràfiques:

Marín Torner, Joan Ramon (2004). «El poble de Déu en Gn 1-11. On pretén Déu que s'estableixi el seu poble?», *Revista Catalana de Teologia*, vol. 29, núm. 2, pàg. 269-287. Revista Catalana de Teologia: El poble de Déu en GN 1-11. [Consulta: 2 de febrer del 2026].

Marín Torner, Joan Ramon (2016). «Recensions», *Revista Catalana de Teologia,* vol. 41, núm. 1, pàg. 247-279. Revista Catalana de Teologia: Recensions. [Consulta: 2 de febrer del 2026].

Marín Torner, Joan Ramon (2019). «Refroma d'Esdres-Nehemies en el context del "moviment sapiencial"», *Revista Catalana de Teologia*, vol. 44, núm. 1, pàg. 21-66. Revista Catalana de Teologia: Reforma d'Esdres-Nehemies. [Consulta: 2 de febrer del 2026].

Miret Casals, Pilar (2022). «LX Jornades de Biblistes de Catalunya. Vix 27-29 desembre 2022. Experiències de lideratge i comunió en els escrits bíblics», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 141, pàg. 52-56. Butlletí ABCAT: LX Jornades de Biblistes de Catalunya. [Consulta: 2 de febrer del 2026].

3.2.14. Frederic Raurell Ges

Frederic Raurell Ges, Josep de nom, va néixer el 24 de setembre del 1930 a Barcelona, al barri de Sarrià. La seva família era de tradició caputxina, cosa que va provocar que el 1948 entrés a l'Orde dels Framenors Caputxins. Més endavant, el 1955, va ser nomenat sacerdot.

Pel que fa a la formació, va obtenir el títol en Ciències Bíbliques i Semítiques al Pontifici Institut Bíblic de Roma el 1960. Un cop acabada la llicenciatura, va continuar els estudis a l'Studium Biblicum Franciscanum de Jerusalem, entre el 1960 i el 1963. El 1963 va presentar la tesi doctoral amb el nom de *Studia ad Vocabulum "Doxa" in LXX Pertinentia* (1963).

Immediatament després de completar els estudis superiors, Frederic Raurell va enfocar-se en el món de l'ensenyament. Va iniciar la trajectòria com a mestre el 1963 a l'Escolasticat dels caputxins de Sarrià. El 1968 va entrar com a professor a la Facultat de Teologia de Catalunya per impartir-hi classes sobre l'Antic Testament i, a partir del 1971, d'exegesi i hermenèutica a l'Antonianum de Roma. Durant l'activitat docent, va prendre part en cursos institucionals de teologia, en els quals va centrar-se en l'estudi dels Salms, els llibres sapiencials i els llibres profètics. Va arribar a ser catedràtic de Sagrada Escriptura en la Facultat de Catalunya i al Pontifici Institut Antonianum de Roma.

Gràcies a la recerca exhaustiva que va dur a terme sobre la «doxa», va esdevenir-ne un expert a escala mundial, així com en la versió grega de l'Antic Testament, la Septuaginta. Per aquest motiu va ser membre de diverses associacions internacionals centrades en l'estudi de la Septuaginta, com ara la International Organization for the Study of the Old Testament (IOSOT) o la International Organizations for Septuagint and Cognate Studies (IOSCS), i va fer-ne diverses publicacions per la *Revista Catalana de Teologia*.

Raurell Ges va pertànyer tant a la Fundació Bíblica Catalana com a l'Associació Bíblica de Catalunya, de la qual va ser un dels membres fundadors. A la primera, una de les grans contribucions va ser la traducció dels llibres del Pentateuc i del llibre de Josuè en l'elaboració de la *Bíblia* publicada el 1968. Posteriorment, va unir-se al projecte de la Bíblia Catalana Interconfessional, en la qual va traduir el Llibre de Rut i el Càntic dels Càntics.

Va publicar alguns estudis sobre la fe franciscana, com ara «Carisma i institució en l'experiència de Francesc d'Assís» (2018), «Pels camins d'Assís amb Francesc (2018) o «Francesc d'Assís llegeix l'Evangeli» (2019). Va esdevenir codirector de la revista *Estudios Eclesiásticos*, fundada el 1922 i que fins avui dia es dedica a la difusió de treballs de teologia i de dret canònic.

Frederic Raurell Ges va morir el dia 21 de desembre del 2023. Va ser una figura molt rellevant dins el món religiós a escala internacional, en especial per la coneixença de la «doxa» i de la Septuaginta.

Fonts bibliogràfiques:

Ferrer Costa, Joan (2024). «El Pare Frederic Raurell», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 143, pàg. 56-58. Butlletí ABCAT: El Pare Frederic Raurell. [Consulta: 3 de febrer del 2026].

Serra de Manresa, Valentí (2024). «Mor el biblista caputxí Frederic Raurell», *Catalunya Cristiana,* núm. 2310, pàg. 40. Catalunya Cristiana: Mor el biblista caputxí Frederic Raurell. [Consulta: 3 de febrer del 2026].

3.2.15. Josep Ribera-Florit

Josep Ribera-Florit va néixer el 13 d'octubre del 1935 a Barcelona. Va graduar-se, primer, en Filosofia i, a continuació, en Teologia a la Universitat de Roma, el 1962. Tan aviat va acabar l'ensenyament superior, va tornar a Barcelona per llicenciar-se en Filologia Semítica, el 1967, amb els mestres Josep Millàs Vallicorosa i Alejandro Díez Macho. El darrer va dirigir-li la tesi doctoral, *El Targum Babilónico a los profetas* (1974). Ribera-Florit va ser alumne d'Emiliano Martínez Borobio, amb qui va fer un estudi sobre la masora babilònica. Aquesta recerca li va atorgar un gran prestigi, com un dels pocs investigadors de la masora a tot l'Estat espanyol.

Va iniciar-se com a professor en concloure la universitat. Va començar a la Universitat de Barcelona, on va ensenyar durant gairebé quaranta anys, fins a jubilar-se, el 2005. El 1967, va impartir classes d'àrab i, més endavant, d'hebreu. El 1987, vint anys després d'iniciar la docència, va guanyar la càtedra a la secció de llengua aramea en aquesta institució. A més, va dirigir la Secció d'Estudis Hebreus i Arameus a la Facultat de Filologia. En retirar-se, va rebre la distinció de catedràtic emèrit.

Ribera-Florit va fundar diverses publicacions per difondre els seus àmbits de recerca. Els més rellevants són Estudios de Filología Semítica, de la qual va ser fundador i director, i la "Biblioteca Judaico-Catalana". La primera és una col·lecció d'anàlisis d'escrits en arameu i siríac, mentre que la segona es tracta d'una col·lecció per publicar traduccions al català de textos hebreus de l'Edat Mitjana.

Ribera-Florit va col·laborar en revistes científiques de caràcter religiós i focalitzades en llengües semítiques, com *Studies in the Aramaic Interpretation of Scripture* i *Sefarad* i *Miscelánea de Estudios árabes y hebreos* (MEAH) de la Universitat de Granada.

Així mateix, va col·laborar en nombrosos projectes dins de l'àmbit teològic, com ara l'enciclopèdia alemanya *Theologie und Kirche* (1998) o a *Encylopaedia of Midrash* (2005), en

què va redactar l'apartat de «*Targums to Hagiographia*». En l'àmbit bíblic va distingir-se per la investigació dels «targums» o traduccions.

Destaquen les incomptables traduccions de les llengües semítiques al castellà que va emprendre. Unes bones mostres són el *Targum de Jeremías* (1992), el *Targum de Isaías* (1998) o el *Targum de Ezequiel* (2004), tots tres incloïen notes i estudis del mateix Ribera-Florit. Va ser soci de l'Associació Bíblica de Catalunya, on va participar en les publicacions quadrimestrals del Butlletí de l'Associació i en moltes altres revistes, com ara *Revista Catalana de Teologia, Miscelánea de Estudios Árabes y Hebraicos* o *Estudios Bíblicos*. La Bíblia Catalana Interconfessional, va traduir-hi una gran part de la secció dels profetes de l'Antic Testament. Tot i no disposar d'una llista dels llibres en què va treballar, molt probablement van ser: el llibre de Jeremies, el d'Ezequiel, el de Joel, el de Miquees, el d'Ageu i el de Zacaries.

Josep Ribera-Florit va morir el 24 de desembre del 2007. Va ser un referent en la masora babilònica i els targums arameus.

Fonts bibliogràfiques:

Ferrer Costa, Joan (2008). «Comiat al professor Josep Ribera», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 98, pàg. 54-55. Butlletí ABCAT: Comiat al professor Josep Ribera. [Consulta: 4 de febrer del 2026].

Neusner, Jacob: Aver-Peck, Alan (2005). «Preface». A: *Encyclopaedia of Midrash.* Editorial: BRILL. BRILL: Encyclopaedia of Midrash. [Consulta: 4 de febrer del 2026].

Ribera-Florit, Josep (2000). «El género literario llamado Targum reflejado en el método Derás utilizado en el Targum de Ezequiel», *Revista de Ciencias de las Religiones,* núm. 3, pàg. 79-94. Revista de Ciencias de las religiones: El género literario llamado Targum. [Consulta: 4 de febrer del 2026].

3.2.16. Ignasi Ricart Fàbregas

Ignasi Ricart Fàbregas va néixer el 21 d'abril del 1948 a les Borges Blanques, les Garrigues. Quan era jove va entrar a la Congregació dels Fills de l'Immaculat Cor de Maria, de fe claretiana. Va cursar el batxillerat i va llicenciar-se en Teologia Bíblica a la Facultat de Teologia de Barcelona, a la secció de Sant Francesc Borja. El 1979 va diplomar-se en la llicenciatura de Sagrada Escriptura al Pontifici Institut Bíblic de Roma.

El 1979, en completar la formació religiosa, va iniciar l'activitat docent, a la qual es va entregar durant la major part de la vida. Va començar a ensenyar a la Facultat de Teologia de Barcelona i, posteriorment, a l'Institut de Teologia de Barcelona, entre el 1986 i el 1996, i a l'Institut de Teologia de Lleida, el 1991. Així mateix, va ser professor a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB) i al Centre d'Estudis Pastorals (CEP).

Addicionalment, a inicis dels anys noranta va exercir de professor de grec, Antic Testament i Sagrada Escriptura a la Facultat de Teologia de Catalunya. Ricart Fàbregas va abandonar la carrera professional el 2018 per motius de salut.

Va ser un biblista que es va posicionar molt a favor de l'ecumenisme. Per aquest motiu va tenir una gran influència tant en la comunitat catòlica com en la evangèlica alemanya de Catalunya, per l'ampli coneixement d'aquesta llengua. Altrament, es va mostrar favorable a l'adaptació el missatge bíblic a una audiència més jove, fet que es reflecteix en alguns llibres com, per exemple, *La Bíblia un poble a l'escolta de Déu* (1995), *Parlem de Jesús* (2003), *Pregària* (2008) o *La Bíblia de tots* (2013), que va comptar amb la col·laboració de la il·lustradora Pilarín Bayés. A més, va defensar la figura de la dona dins de l'Església catòlica; en concret, va afirmar que les dones podien liderar les comunitats eclesiàstiques i tenir-hi més responsabilitats.

Ignasi Ricart va participar activament dins de l'Associació Bíblica de Catalunya. D'una banda, va publicar diversos articles per al butlletí i, de l'altra, va ser traductor de la Bíblia Catalana Interconfessional. Va centrar-se en el Deuteronomi i altres llibres que conformen el Pentateuc, com ara el llibre del Gènesi, el llibre de l'Èxode, el llibre del Levític i el llibre dels Nombres. Va prendre part en la revista *Quaderns de Pastoral*, en la qual va ser membre del consell de redacció.

Ignasi Ricart Fàbregas va morir el dia 15 de setembre del 2021. Va ser un biblista reconegut que va deixar un llegat en les diferents fes que conformen el cristianisme.

Fonts bibliogràfiques:

Aceituno Donoso, Marcos (2021). «Ignasi Ricart i Fàbregas (1948-2021)», *Revista Catalana de Teologia*, vol. 46, núm. 2, pàg. 609-612. Revista Catalana de Teologia: Ignasi Ricart i Fàbregas. [Consulta: 6 de febrer del 2026].

Codina Gironella, Pere; Sidera Plana, Jaume (2021). «Homilia en el comiat de l'Ignasi Ricart», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 138, pàg. 33-36. Butlletí ABCAT:: Homilia en el comiat de l'Ignasi Ricart. [Consulta: 6 de febrer del 2026].

Sidera i Plana, Jaume (2021). «El P. Ignasi Ricart ens ha deixat. Ignasi, aquesta no ens l'esperàvem!», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 138, pàg. 31-33. Butlletí ABCAT: El P. Ignasi Ricart ens ha deixat. [Consulta: 6 de febrer del 2026].

3.2.17. Jordi Sánchez Bosch

Jordi Sánchez Bosch va néixer el 1934 a Barcelona. Va començar l'educació eclesiàstica primer a Barcelona i després a Salamanca. Tot seguit va llicenciar-se en Teologia, va esdevenir doctor en Sagrada Escriptura al Pontifici Institut Bíblic de Roma i va continuar amb els estudis a Jerusalem. El 1957, quan encara estudiava, va ser ordenat prevere diocesà.

El 1967 va exercir de professor del Nou Testament a la Facultat de Teologia de Catalunya. Més endavant, també va impartir classes sobre sant Pau a l'Institut de Teologia de Barcelona i a la Facultat de Teologia, encara que sempre va centrar-se més en el Nou Testament.

Sánchez Bosch va fer una recerca exhaustiva sobre la figura de sant Pau, o Pau de Tars, a qui va dedicar nombrosos treballs, com ara *Gloriarse según san Pablo* (1970), *Nascut a temps. Una vida de Pau, l'apòstol* (1992) i *Maestro de los pueblos. Una teología de Pablo* (2007). L'admiració que sentia per aquest sant va dictar el seu estil de vida: promulgar la paraula de Déu arreu del món i dedicar-se al pelegrinatge, malgrat que l'estat de salut li va causar dificultats.

Tot i no disposar d'una llista dels llibres que va traduir per a la Bíblia Catalana Interconfessional, se sap que va treballar principalment en la traducció de l'Antic Testament. Prèvia a aquesta col·laboració, Sánchez Bosch ja tenia experiència en la traducció de llibres bíblics per la seva implicació en la *Bíblia* (1968) de la Fundació Bíblica Catalana. En aquest darrer cas, va traduir el llibre de Jeremies i el llibre de les Lamentacions, a banda de redactar la introducció del llibre dels Apòstols i de la carta de Jaume.

En pertànyer a l'Associació Bíblica de Catalunya, va publicar articles per al butlletí i va assistir a les Jornades de Biblistes que organitzaven. Una altra de les grans aportacions per a l'Associació va ser la redacció, juntament amb molts altres autors, del *Nou Testament: Grec, Llatí, Català* (1995). També era membre de la Fundació Bíblica Catalana.

Jordi Sánchez Bosch va morir el 5 de juliol del 2011. Uns anys abans, el 1996, va rebre el gran honor de ser part de la Pontifícia Comissió Bíblica, nomenat per la Santa Seu. Va ser un biblista que va lliurar-se a la difusió de la paraula de Déu arreu del món.

Fonts bibliogràfiques:

Ferrer Costa, Joan (2008). «Jordi Sánchez Bosch i les cartes als Efesis i als Colossencs», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 98, pàg. 55-56. Butlletí ABCAT: Jordi Sánchez Bosch i les cartes als Efesis i als Colossencs. [Consulta: 7 de febrer del 2026].

Huerta Vallès, Concepció (2011). «En la mort de Mn. Jordi Sánchez-Bosch», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 109, pàg. 73-76. Butlletí ABCAT: En la mort de Mn. Jordi Sánchez-Bosch. [Consulta: 7 de febrer del 2026].

3.2.18. Jaume Sidera Plana

Jaume Sidera Plana va néixer el 1929 a la Cellera de Ter, a la Selva. El 1939, amb deu anys, va ingressar al seminari menor claretià i el 1946 hi va professar. Va cursar la primera formació a Saragossa i a Barbastre i, després, va estudiar Teologia a Valls, entre el 1949 i el 1954, any en què va ser ordenat prevere al seminari claretià. Va reprendre l'educació el 1961, quan va optar per estudiar Filologia Clàssica a la Universitat de Barcelona.

En acabar la universitat, va iniciar la trajectòria professional com a docent a diferents centres educatius de Catalunya i de l'Aragó. Entre el 1954 i el 1957 va ensenyar llatí i grec a Barbastre. Altrament, durant aquella època va ser secretari del pare Josep Maria Mir Tristany. El 1958 Sidera Plana va exercir de mestre de llatí durant tres anys a Cervera, fins al 1961. Va continuar l'activitat docent a Solsona i després al Seminari de la Conreria, el 1968. Les següents dues dècades va retirar-se temporalment com a educador per centrar-se en la traducció bíblica. En completar la tasca de traductor, va exercir com a professor de l'Antic Testament a l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos (IREL), a Lleida, entre el 1998 i el 2018, quan es va jubilar.

Jaume Sidera va cooperar en innombrables projectes relacionats amb traduccions de la Bíblia, tant en català com en castellà. És l'autor de la nova versió del Nou Testament en català, amb el nom de *Nou Testament* (1978), en col·laboració amb Ignasi Ricart Fàbregas. També, va unir-se al projecte de traducció de l'editorial Regina, *Sagrada Bíblia* (1968), i va traduir diversos volums de la Col·lecció Clàssics del Cristianisme. Sidera és molt recordat per l'aportació a la Bíblia Catalana Interconfessional, en la qual va traduir dos llibres, que són el llibre d'Ester i el llibre de Saviesa.

Jaume Sidera Plana va morir el dia 3 de gener del 2024 a Lleida. Va deixar un gran llegat com a biblista i traductor, tant al català com al castellà.

Fonts bibliogràfiques:

Ferrer Costa, Joan (2024). «Jaume Sidera i Plana», *Catalunya Cristiana,* núm. 2311, pàg. 20, Catalunya Cristiana: Jaume Sidera i Plana. [Consulta: 8 de febrer del 2026].

Pérez Llicda, Mar (2024). «Unes paraules per a en Jaume Sidera», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 143, pàg. 59-60. Butlletí ABCAT: Unes paraules per a en Jaume Sidera i Plana. [Consulta: 8 de febrer del 2026].

3.2.19. Romuald Vives Pascual

Romuald Vives Pascual va néixer el 1929 a Igualada. Va cursar el batxillerat als Escolapis, el 1955 es va incorporar com a monjo al monestir de Poblet i el 1962 el van ordenar prevere. El 1960 va viatjar a Roma per llicenciar-se en Teologia a l'Anselmianum. Més endavant, el 1962, va començar a formar-se en Sagrada Escriptura a l'Institut Bíblic de Roma. En acabar, el 1964, va anar a Jerusalem per prendre part en uns cursos complementaris a l'Studium Biblicum Franciscanum.

En tornar al Monestir de Poblet, va començar a impartir cursos de formació per a monjos, fins al 1973, quan va retirar-se del monestir i va entrar com a prevere a l'Arquebisbat de Tarragona. Durant aquest període, va exercir diversos càrrecs com el de vicari de Sant Pere de Reus i rector de nombroses parròquies: Guimerà, Ciutadilla , Vallfogona, Vallbona de les Monges, Llorens, Rocallaura o Montblanquet.

Va exercir de professor de la Bíblia a la Facultat de Teologia de Catalunya, a l'Institut de Teologia de Tarragona, a l'Escola de Teologia de Tàrrega i a l'Escola de Catequistes.

Pel que fa a la implicació de Vives Pasqual a l'Associació Bíblica de Catalunya, va ser un membre molt actiu en els diferents cursos de formació. Durant la dècada dels vuitanta va coordinar els cursos d'estiu a Tarragona, Tortosa i Raïmat i es va centrar en l'ensenyament dels llibres sapiencials, els salms i el llibre de l'Apocalipsi. A partir del 1987, es va encarregar de la formació permanent de «L'Aliança de Déu amb els homes». Va participar de la Bíblia Catalana Interconfessional, en què va traduir el llibre dels Proverbis de l'Antic Testament.

És l'autor de *Preguem amb els Salms* (1989), una recopilació de tots els salms amb comentaris del mateix Romuald Vives. La presentació va anar a càrrec de Maur Esteva, eclesiàstic de l'entorn de Vives Pasqual, que va explicar la influència que van tenir els salms en les seves vides.

Francesc-Romuald Vives Pascual va morir el 9 de desembre del 1992. Va ser un membre destacat dins de l'Associació Bíblica de Catalunya. Malauradament, no va poder veure la Bíblia Catalana Interconfessional publicada.

Fonts bibliogràfiques:

«Cicle de formació bíblica», (1984). *Catalunya Cristiana*, núm. 224, pàg. 10. Catalunya Cristiana: Cicle de formació bíblica. [Consulta: 10 de febrer del 2026].

Cortés Nadal, Xavier (2021). «Pla d'Estudis», *25 anys de l'Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós. Evolució i història dels estudis eclesiàstics superiors a l'arxidiòcesi de Tarragona*. *Lliçó inaugural*, núm. 27, pàg. 39-41. INSAF: Lliçó inaugural 2021-2022. [Consulta: 10 de febrer del 2026].

«Cursos Bíblics - Estiu 87», (1987). *Catalunya Cristiana,* núm. 399, pàg. 8. Catalunya Cristiana: Cursos Bíblics - Estiu 87. [Consulta: 10 de febrer del 2026].

«Curs de monitors bíblics», (1982). *Catalunya Cristiana*, núm. 141, pàg. 8. Catalunya Cristiana: Curs de monitors bíblics. [Consulta: 10 de febrer del 2026].

Magí Ferré, Joan (1993). «Francesc-Romuald Vives i Pascual», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 44, pàg. 4.

«Programa del segon curs», (1988). *Catalunya Cristiana,* núm. 457, pàg. 22. Catalunya Cristiana: Programa del Segon Curs. [Consulta: 10 de febrer del 2026].

Vives Pascual, Romuald (1991). *Preguem amb els salms*. Barcelona: Claret.

3.3. Confecció de la traducció

La idea de crear una nova Bíblia catalana es remunta als anys seixanta del segle passat, en concret al 1963, quan diversos biblistes van començar a fer trobades per compartir coneixements sobre les Sagrades Escriptures. Originalment, el grup estava conformat exclusivament per estudiosos catòlics, però, amb el pas del temps, se n'hi van afegir de protestants. D'aquesta manera, aquestes assemblees van passar a ser reunions interconfessionals.

La necessitat d'una nova Bíblia en català es va fonamentar en dos principis: el primer era la urgència de crear-ne una que recollís els avenços tant en l'àmbit de les ciències bíbliques com en la traducció; el segon era elaborar-ne una a l'abast de tothom. Aquesta mancança provenia del fet que en traduccions bíbliques anteriors es tenia com a objectiu un públic específic. Per exemple, en el cas de la Bíblia de la Fundació Bíblica Catalana (1968) o a la Bíblia de Montserrat (1970), el llibre era dirigit, principalment, a un públic culte o a les ciències bíbliques, respectivament.

A partir d'aquestes primeres reunions es va fundar l'Associació Bíblica de Catalunya, el 1974. El 1979 aquesta institució va col·laborar en la nova edició del Nou Testament Interconfessional, juntament amb l'Abadia de Montserrat i la Institució Bíblica de Catalunya. A més, aquest projecte va comptar amb el finançament de les Societats Bíbliques Unides.

Una vegada el Nou Testament Interconfessional (1979) va publicar-se, al llarg del 1980 es van iniciar els preparatius per traduir l'Antic Testament en diversos seminaris de traducció que es van dur a terme a Sant Cugat, concretament al Centre Borja. Al principi de la

col·laboració, el col·lectiu de traductors es podia dividir en dues seccions: la catòlica i la protestant. Tots dos grups tenien dues associacions que els representaven. En el cas del primer, l'Abadia de Montserrat i la mateixa Associació Bíblica de Catalunya. En el segon, les Societats Bíbliques Unides, que actuaven en nom seu a escala internacional amb la Institució Bíblica de Catalunya en l'àmbit nacional.

Cap a l'any 1982 va començar, de manera oficial, la divisió i l'organització del projecte de traducció de l'Antic Testament. Van separar la Bíblia en quatre seccions de treball: els llibres narratius, els profètics, els Deuterocanònics i els Escrits. L'únic llibre de l'Antic Testament que no va ser traduït a la Bíblia Catalana Interconfessional és el llibre dels Salms. En comptes d'això, Armand Puig Tàrrech i Guiu Camps Reverter van ser els encarregats de revisar-lo a partir de la versió litúrgica. Aquell mateix any, el 1982, es van fer les primeres mostres de traducció per veure quina era la recepció dels lectors. A partir d'aquesta primera anàlisi va sorgir l'*Onomàsticon bíblic hebreu-català* (1984), de Maria Carme Baqué Estadella, Joan Ferrer Costa i Armand Puig Tàrrech. El 1982, a més, s'hi va unir l'editorial Claret, que va ser l'encarregada de publicar la Bíblia Catalana Interconfessional el 1993.

Des de l'inici, el comitè de redacció, format per Agustí Borrell Viader, Guiu Camps Reverter, Pere Casanellas Bassols i Armand Puig Tàrrech, juntament amb Enric Capó Puig, tot i que aquest últim tenia un paper més de revisor, va establir diversos criteris per aconseguir la millor traducció viable: la comprensibilitat, l'expressivitat i la proximitat. A banda, l'equip traductor va intentar que el català que s'utilitzés a la Bíblia Catalana Interconfessional perdurés durant molt de temps. Es pretenia, així, que tant la gent jove com la gent gran fos capaç de fer-se seu el llibre durant molts anys després d'editar-se. Una altra decisió clau per a aquesta col·laboració va ser l'ús de l'«equivalència funcional». En l'apartat següent s'aprofundeix en aquestes dues decisions. (Puig Tàrrech, 2024: minut 5:58).

El 1984 es van tancar els contractes dels traductors i van començar la tasca que els hi pertocava. Cadascun va ser escollit a partir de la seva especialització exegètica. En les primeres etapes del projecte la feina va ser individual i cada traductor feia la part que li corresponia fins al moment de la revisió. A mesura que la col·laboració va anar avançant, les tasques que tenien a veure amb la traducció van esdevenir cada vegada més col·laboratives. Totes les traduccions les supervisava el comitè de redacció.

Pel que fa a la documentació per a la traducció, va quedar a mans de la secretaria. Concepció Huerta Vallès va formar part d'aquest grup juntament amb Roser Puig. En aquest projecte es va emprar un mètode innovador per ajudar als traductors: prenien les pàgines de diferents versions de la Bíblia, però totes de la mateixa secció. Es va posar l'exemple de la

preparació per a la redacció dels llibres Deuterocanònics, on es va deixar al costat de la revisió del traductor, dels textos originals, la versió litúrgica i la de Montserrat, perquè les poguessin comparar i fer ser com a inspiració. (Munté Margalef, 2024: 11).

La revisió de les diferents traduccions, la feia el comitè de redacció, el traductor que s'havia encarregat de la part corresponent, un corrector d'estil i els dos consellers de traducció. Aquests dos últims eren Rudi Kassühlke, que va participar a la Bíblia Alemanya Interconfessional, *Die Gute Nachricht* (1968), i Jean-Claude Margot, traductor de la Bíblia Francesa Interconfesional, o *La Bible en français couran* (1982). Tots dos van ser proposats per les Societats Bíbliques Unides, tot i que només podien assistir a les assemblees una o dues vegades a l'any. De qualsevol manera, el comitè de redacció feia reunions amb més freqüència a l'Abadia de Montserrat, al Centre Borja a Sant Cugat o, fins i tot, a casa del mateix Armand Puig Tàrrech, a la Selva del Camp. Les Societats Bíbliques Unides eren les encarregades de revisar les diferents bíblies ecumèniques, les que recopilaven diferents branques del cristianisme, com la BCI, la BFI o la BAI.

El 1986 es va oficialitzar el comitè d'edició de l'Antic Testament a partir de l'acord entre les Societats Bíbliques Unides i el Vaticà. Aquell mateix any es va iniciar la revisió i la reedició del Nou Testament Interconfessional (1979) sense gaires canvis importants, si es compara amb l'original. El comitè de redacció encarregat del Nou Testament estava constituït per Enric Capó Puig, Jordi Sánchez Bosch i Guiu Camps Reverter. La intenció darrere d'aquest repàs era que els criteris que s'havien establert per a la traducció de l'Antic Testament coincidissin amb els del Nou Testament.

Al voltant del 1988, la meitat de la feina ja s'havia completat. Ja estaven enllestits el llibre d'Isaïes, el d'Ezequiel i el de Samuel. El llibre de Jutges, el de Jeremies i els Deuterocanònics també estaven gairebé acabats. Aquell any es va estimar que la Bíblia Catalana Interconfessional podia publicar-se cap al 1991 o el 1992; al final es va trigar més del compte i va sortir a llum el 1993.

El desembre del 1989 es van fer unes noves mostres de la Bíblia Catalana Interconfessional per veure la reacció dels lectors i per explicar algunes de les decisions preses en aquest projecte. Es va presentar el text de Josuè 2, dels llibres narratius, Proverbis 1, dels sapiencials, i tres textos poètics: Isaïes 43, Jacob 3 i Salms 137. En general, va tenir una recepció prou positiva per part del públic.

El 1990 es va considerar que la traducció ja era gairebé en la fase final, ja que entre el 90 i el 95 % dels llibres ja es donaven per acabats. Aquell any la tasca principal va ser homologar i cohesionar tota l'obra per tal que les dues parts coincidissin quant als criteris i als

principis establerts pel comitè de redacció. També es van acabar d'adaptar i editar els materials complementaris de la Bíblia Catalana Interconfessional, com les notes a peu de pàgina, les introduccions, els glossaris i les cronologies.

Finalment, la Bíblia Catalana Interconfessional es va fer pública el 29 de setembre del 1993. Aquell dia l'Arquebisbe de Tarragona, Ramon Torrella, va fer la presentació del llibre a la Facultat de Teologia de Catalunya. Més endavant, progressivament, se'n van fer a tots els bisbats de Catalunya.

Posteriorment, de la Bíblia Catalana Interconfessional es van fer diverses revisions entre els anys noranta i principi dels anys 2000, tot i que cap va comportar canvis significatius. La més rellevant va ser la del 2007, anomenada edició prínceps o «editio princeps», en llatí, ja que la Bíblia va haver d'adaptar-se a les noves normatives pontifícies establertes pel Vaticà aquell mateix any. Actualment, és la versió definitiva, i la que es pot adquirir diversos els formats.

Fonts bibliogràfiques:

Huerta Vallès, Concepció (2008). «Celebració dels 25 anys de la BCI», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 98, pàg. 43-46. Butlletí BCAT: Celebració dels 25 anys de la BCI. [Consulta: 14 de maig del 2026].

Magí Ferré, Joan (1994). «La Bíblia Catalana Interconfessional, Gènesi i realització d'un projecte», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 46, pàg. 5-6.

Margot, Jean-Claude (1994). «El treball interconfessional en la traducció de la nova Bíblia en català», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 46, pàg. 6-8.

Munté Margalef, Carme (2024). «La Vulgata Catalana», *Catalunya Cristiana*, núm. 2311, pàg. 9-12. Catalunya Cristiana: La Vulgata Catalana. [Consulta: 12 d'abril del 2026].

Munté Margalef, Carme; Solé Casadellà, Estel (2024). «30 anys de la Bíblia Catalana Interconfessional», *El Pòdcast de les Revistes.* El Pòdcast de les Revistes: 30 anys de la BCI. [Consulta: 15 de març del 2026].

Associació Bíblica de Catalunya (1996). *La Bíblia, Bíblia catalana, traducció interconfessional,* BCI. Barcelona: Associació Bíblica de Catalunya.

Puig Tàrrech, Armand (1988). «La Bíblia Catalana Interconfessional: Un projecte que avança», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 33, pàg. 24-28.

Puig Tàrrech, Armand (1990). «La Bíblia Catalana Interconfessional camina a bon pas», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 38, pàg. 33-34.

Puig Tàrrech, Armand (2024). *La gènesi de la Bíblia Catalana Interconfessional - Armand Puig*. Setmana de la Bíblia: La gènesi de la Bíblia Catalana Interconfessional - Armand Puig. [Consulta: 23 de març del 2026].

3.4. Un model de llengua

Abans d'iniciar la traducció de la Bíblia Catalana Interconfessional, es va analitzar quin n'era l'objectiu principal: arribar a tota la comunitat catalana sense excloure cap sector social ni zona dialectal. Per assolir-ho, es van establir criteris lingüístics i criteris de traducció.

La primera decisió, en l'apartat lingüístic, va ser no emprar un llenguatge «biblicista», el qual, tot i ser més fidel als textos originals, només permetia que les persones d'àmbits especialitzats hi tinguessin accés.

El següent criteri era aconseguir consistència i riquesa expressiva en català. Per aquest motiu, el comitè de redacció, conformat per Agustí Borrell Viader, Guiu Camps Reverter, Pere Casanellas Bassols i Armand Puig Tàrrech, va incorporar un català «estàndard», comprensible en totes les varietats dialectals. El formaven dos principis clau: el català que parla la gent i el català literari. Per fer-lo servir adequadament, es va optar per eliminar les formes cultes que no resultessin naturals per als lectors contemporanis i evitar l'ús de les expressions col·loquials que no rebaixessin el registre del text final.

Pere Casanellas Bassols, lingüista que formava part del comitè de redacció, va ser una de les persones més rellevants d'aquest projecte, sobretot en l'àmbit de cohesió lingüística. Casanellas Bassols va crear unes *Normes de llengua, d'estil i tipogràfiques per a la BCI* (1996), que servien com a guia d'estil del català que s'hi emprava. A la secció de lèxic, es tracten els dos casos esmentats: els cultismes i les expressions col·loquials. Respecte dels primers, per exemple, hi ha la paraula «proïsme», que apareix a altres traduccions bíbliques, però es canvia per «altres», ja que no era «natural» per als parlants. Pel que fa al segon, hi havia el cas de la paraula «bé», que va esdevenir «ovella», perquè, tot i ser estrictament correcta, hi ha variants dialectals que no la utilitzen, sobretot a les terres del català occidental.

Un altre matís que es va tenir en compte va ser que la traducció s'adaptaria a cada gènere literari dins de la Bíblia, com ara la poesia, la narració, la crònica, la pregària, etc. A més, es van considerar els diferents usos que els lectors podien donar-hi: la lectura personal, la catequesi, la proclamació pública o l'estudi bíblic. Per aquestes qüestions es va intentar trobar un punt intermedi que respongués a les dues exigències.

La Bíblia Catalana Interconfessional va procurar presentar un text clar, net, amb un llenguatge directe i precís, sense adherències als textos originals, a més d'evitar l'ús de paràfrasis. Per això es van establir tres criteris bàsics de traducció: la comprensibilitat, l'expressivitat i la proximitat al text original. (Puig Tàrrech 2024: minut 4:00).

El primer aspecte a tenir en compte era la comprensibilitat del text d'arribada: el text s'havia d'entendre amb facilitat. El segon, l'expressivitat: calia intentar que l'obra tingués color, de manera que no fos feixuga, i que el públic tingués ganes de continuar amb la lectura. L'últim era la proximitat a l'original. Segons Armand Puig, per assolir aquest darrer aspecte, es va optar per usar sempre la traducció més propera al text original, si existia, en comptes d'una de més allunyada. (Puig Tàrrech 2024: minut 6:36).

Per complir amb les diferents funcions de la Bíblia Catalana Interconfessional, es va optar pel mètode de traducció de l'«equivalència funcional». Durant els anys seixanta i setanta, prevalia la noció que la millor traducció era la més literal. Aquesta idea va canviar gràcies a Eugene Nida, traductor i biblista de les Societats Bíbliques Unides. Nida va introduir el concepte d'«equivalència dinàmica», en què la traducció pot allunyar-se del text original per aconseguir un text d'arribada més entenedor. L'Associació Bíblica de Catalunya va decidir fer ús d'aquest concepte i retocar-lo, atès que Nida es referia a l'adaptació del text original a la cultura d'arribada, que no era el que es pretenia amb la Bíblia Catalana Interconfessional. En lloc d'això, es va crear el concepte d'«equivalència funcional». Es va establir que no es traduiria de manera literal, ja que les traduccions literalistes porten a la confusió i a una expressió estranya, segons Armand Puig, sinó que se'n faria una de propera al text d'origen, però natural per al lector català. (Puig Tàrrech 2024: minut 5:58).

Cal tenir present que l'objectiu de la Bíblia Catalana Interconfessional sempre havia estat que una persona d'avui pogués llegir el text i sentir aproximadament el mateix que sentia una persona de fa dos mil anys.

La Bíblia Catalana Interconfessional és un text pensat perquè duri molts anys gràcies al català en què s'expressa. És un català natural, genuí, directe i carregat de sentit. No és una llengua artificiosa, ni determinada per un únic context socioliterari, ni tampoc per un marc lingüístic. (Puig Tàrrech, 2024: minut 7:02).

La Bíblia Catalana Interconfessional s'ha comparat amb la Vulgata; fins i tot, ha rebut el nom de la «Vulgata catalana». La raó és que, en tots dos casos, ja existien edicions prèvies en les respectives llengües, en llatí i en català, i en tots dos casos es van convertir en la versió «definitiva» de la seva època.

Aquesta enorme feina no hauria estat possible sense l'esforç de tot l'equip: traductors, biblistes, lingüistes, correctors, teòlegs, etc. Es va arribar a aconseguir una traducció que és fidel al text original i, alhora, és escrita en una llengua actual.

Fonts bibliogràfiques:

Huerta Vallès, Concepció (2008). «Celebració dels 25 anys de la BCI», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 98, pàg. 43-46. Butlletí BCAT: Celebració dels 25 anys de la BCI. [Consulta: 14 de maig del 2026].

Munté Margalef, Carme (2024). «La Vulgata Catalana», *Catalunya Cristiana*, núm. 2311, pàg. 9-12. Catalunya Cristiana: La Vulgata Catalana. [Consulta: 12 d'abril del 2026].

Munté Margalef, Carme; Solé Casadellà, Estel (2024). «30 anys de la Bíblia Catalana Interconfessional», *El Pòdcast de les Revistes.* El Pòdcast de les Revistes: 30 anys de la BCI. [Consulta: 15 de març del 2026].

Puig Tàrrech, Armand (2024). *La gènesi de la Bíblia Catalana Interconfessional - Armand Puig*. Setmana de la Bíblia: La gènesi de la Bíblia Catalana Interconfessional - Armand Puig. [Consulta: 23 de març del 2026].

Arquebisbat de Tarragona (2007). Exposició: *25 anys de la BCI. Bíblia Catalana Interconfessional.* Arquebisbat de Tarragona: Exposició dels 25 anys de la BCI. [Consulta: 12 d'abril del 2026].

Associació Bíblica de Catalunya (1996). *La Bíblia, Bíblia catalana, traducció interconfessional,* BCI. Barcelona: Associació Bíblica de Catalunya.

3.4.1. La versió catalana-valenciana-balear

L'equip de redacció de la Bíblia Catalana Interconfessional (1993) va fer ús d'un català «estàndard» amb dos objectius fonamentals: l'accessibilitat a totes les capes socials i l'acceptació de totes les varietats dialectals. El primer es va complir completament; en canvi, el segon, no. Per això a la dècada dels noranta van aparèixer dues «adaptacions»: la balear i la valenciana. La primera va rebre el nom de Bíblia Catalana: edició balear. Bisbats de Mallorca, Menorca i Eivissa (1994) i la segona es va titular Bíblia Valenciana: traducció interconfessional (1996). Totes dues tenen un títol simplificat i són conegudes com la «Bíblia Balear Interconfessional» i la «Bíblia Valenciana Interconfessional».

Es van contemplar tres aspectes a l'hora d'escollir a quins variants dialectals calia adaptar la Bíblia Catalana Interconfessional. El primer criteri que es va tenir en compte va ser el nombre d'habitants i de potencials lectors de cada zona. Els altres dos tenien a veure amb la llengua de manera directa o indirecta. El segon estava relacionat amb qüestions sociolingüístiques de cada territori. El tercer corresponia a les diferències entre dialectes, sobretot en l'àmbit lèxic i morfosintàctic. Els lingüistes i filòlegs valencians i balears al·legaven que en intentar concebre un català «estàndard», un català per a les diferents varietats dialectals, es va elaborar un lèxic massa bàsic i una morfosintaxi que no era genuïna per a tot el públic.

Els equips de les dues col·laboracions van posar-se d'acord en dues qüestions: d'una banda, es va optar per mantenir la paginació, la caixa i els paràgrafs de l'original i, de l'altra,

resoldre les diferències lèxiques i morfosintàctiques. Es va consensuar que la solució òptima era sempre decantar-se per una que fos normativa i genuïna per a cada àrea dialectal.

Quant a la variant balear, no hi ha gaire informació documentada sobre la gestió del projecte. Se sap que l'editorial encarregada de publicar-la va ser l'Editorial Claret, la mateixa que va publicar la Bíblia Catalana Interconfessional. L'artífex d'aquesta iniciativa va ser Aina Moll Marquès, filòloga menorquina i principal col·laboradora en la normalització de la llengua catalana a les Illes Balears. Respecte del grup de traducció, estava format per Miquel Anglada Gelabert, Pere Llabrés Martorell i Joan Marí Cardona. La Bíblia Catalana: edició balear. Bisbats de Mallorca, Menorca i Eivissa va sortir a llum el 1994, un any després de la seva predecessora.

El 1993, any de publicació de la Bíblia Catalana Interconfessional, es va començar a considerar una possible versió en valencià. Per aquesta raó, Josep Maria Cases Deordal, bisbe de Sogorb-Castelló, es va responsabilitzar de ser-ne l'impulsor.

La proposta de crear una nova versió de la Bíblia va sorgir, principalment, per la gran demanda per adquirir-ne una d'actualitzada que hi havia. Dos grans sectors, principalment, van sol·licitar-la: les famílies i els religiosos. Els primers volien educar els fills en la llengua materna. Els segons, conformats per laics i sacerdots, van demanar directament al bisbe Cases Deordal una nova traducció del Nou Testament, cosa que va derivar en l'adaptació de la Bíblia sencera.

Cases Deordal va explicar que des d'un inici, va patir molts entrebancs per aconseguir que la versió valenciana sortís a llum. L'obstacle principal va ser *Las Provincias*, diari d'ideologia anticatalanista. Aquest periòdic, que encara avui dia es posiciona a favor de la idea que el valencià i el català són llengües diferents, no volia permetre que la Bíblia Catalana Interconfessional s'adaptés. En comptes d'això, si es pretenia editar una nova Bíblia en valencià, calia traduir-la a partir dels textos originals, no des de l'equivalent en català. Malauradament, fruit de la gran influència de *Las Provincias*, diversos religiosos van fer-li costat, fet que va complicar encara més la feina. (Llidó Herrero, 1997: 28).

A la primera meitat del 1993, Cases Deordal va rebre el vistiplau per part del govern per avançar la feina. Va contactar amb els altres representants de les diòcesis valencianes: el bisbe d'Oriola Alacant, Francisco Álvarez Martínez, i l'arquebisbe de València, Agustín García Gasco Vicente, que es van identificar amb la iniciativa. Així, van acceptar formar part de l'equip i van dialogar amb les universitats valencianes per establir els criteris lingüístics de la versió final.

El juny del 1993, els tres encarregats van reunir-se amb el filòleg Josep Lluís Gimeno Betí, de la Universitat Jaume I, i amb Antoni Ferrando Francès, de la de Basilea. Tots dos van

presentar una primera proposta dels criteris a seguir, un document de trenta pàgines, el qual va revisar Germà Colón Domènech.

Malgrat no haver-hi una data específica, és possible que l'equip de traducció es constituís una vegada definits els criteris de llengua. Va disposar de la col·laboració d'una colla de traductors i lingüistes excel·lents: Pasqual Chabrera Calpe, Avel·lí Flors Bonet, Joan Maria Furió, Antoni López Quiles i Rafael Roca Ricart, a més de l'equip de redacció.

Quan va començar la planificació del projecte, la Fundació Bancaixa es va oferir a finançar-lo. Tot i la proposta generosa, els tres bisbes van rebutjar-la i van prendre la decisió que la iniciativa fos sufragada per l'Editorial Saó que, a més, va fer-se càrrec de publicar-la.

Així tot, va haver-hi dos factors clau que van impedir-ne la finalització: *Las Provincias* i l'arquebisbe de València. Pel que fa al primer, aquest diari va incrementar el seu poder a la societat valenciana mitjançant la ideologia anticatalanista i una de les víctimes va ser el mateix arquebisbe de València. Segons els testimonis de Cases Deordal i de Joan Llidó Herrero, a les etapes finals de l'adaptació, els consellers de l'arquebisbe García Gasco Vicente van posar en dubte els criteris establerts pels lingüistes i les universitats que havien cooperat en el projecte. Per aquests dos motius no es va aconseguir l'aprovació canònica per part la Comissió Permanent de la Conferència Episcopal durant dos anys, tot i que el treball ja estava gairebé enllestit. Qüestionaven, principalment, la canonicitat de la Bíblia valenciana. Arran d'aquesta situació, els equips de traducció i redacció de Catalunya i de les Balears van intervenir-hi i van argumentar que si les altres dues versions, la catalana i la balear, eren considerades com a canòniques, la Bíblia Valenciana Interconfessional també ho havia de ser. (Llidó Herrero, 1997: 30).

Finalment, el 1996, va arribar l'aprovació de la Comissió Permanent, en el qual deixava constància que la Bíblia Valenciana Interconfessional era canònica. L'octubre d'aquell mateix any es va publicar la Bíblia valenciana: traducció interconfessional. Va ser la primera Bíblia en valencià en més de cinc-cents anys, des de la atribuïda a Bonifaci Ferrer, publicada el 1478.

Fonts bibliogràfiques:

Casanova Herrero, Emili (2014). «Estudi lèxic contrastiu de la versió catalana, valenciana i balear de la Bíblia, traducció interconfessional», *Les Veus del Sagrat*, pàg. 89-110. Pagès, Editors.

Llidó Herrero, Joan (1997). «La Bíblia Interconfessional Valenciana (BIV)», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, pàg. 27-31.

López Quiles, Antoni (1997). «La "Humilitat" en la Bíblia Valenciana», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, pàg. 3-10.

4. Conclusions

Com hem volgut fer palès al llarg d'aquest treball, la Bíblia Catalana Interconfessional ha esdevingut un dels llibres més importants per a la cultura catalana. Algunes característiques n'expliquen la rellevància.

Primer de tot, en l'àmbit de traducció bíblica, una qualitat que va diferenciar-la de les anteriors traduccions catalanes va ser l'estratègia de traducció emprada: l'«equivalència funcional». Abans i durant bona part del segle XX, es considerava que el mètode més adequat de traducció era el literal, perquè era el més «fidel» possible al text original. Aquesta noció, però, va canviar amb les teories que va introduir Eugene Nida als anys seixanta i setanta. Va fer una proposta per traslladar-lo de la manera més lliure mitjançant l'«equivalència dinàmica». El grup de redacció de la Bíblia Catalana Interconfessional, la va adoptar i transformar en l'«equivalència funcional», que va ser una idea renovadora.

En segon lloc, un altre dels aspectes distintius és que va esdevenir de les primeres bíblies a publicar-se i elaborar-se des de zero just després del franquisme. Tot i que va haver-hi noves versions que es van editar a la dècada dels setanta i vuitanta, la majoria havien començat a traduir-se abans de la Guerra Civil i es van aturar a causa de la repressió de la dictadura. Tot això va suposar que apareguessin gairebé mig segle després, a partir dels criteris que no recollien les darreres aportacions en traduccions bíbliques.

La tercera i última característica distintiva era l'accessibilitat. Es pretenia que aquesta edició fos llegida per tothom, tant el públic general com en els àmbits més especialitzats. Això es va poder aconseguir gràcies al català «estàndard» que va elaborar l'equip de redacció. És un català adaptat per mantenir el registre de la Bíblia i que, alhora, opta per descartar l'ús de formes poc genuïnes. Aquest llenguatge va establir un nou referent dins de la llengua literària catalana.

D'altra banda, cal deixar constància de l'èxit de la Bíblia Catalana Interconfessional a partir de les dades que hi ha disponibles sobre les diferents edicions.

A l'Associació Bíblica de Catalunya hi ha quatre variants principals de la Bíblia Catalana Interconfessional: la Bíblia Catalana Interconfessional (1993), també coneguda com la «Bíblia estàndard»; la *Bíblia de butxaca* (1993), una edició més manejable; la *Bíblia popular* (2011), una col·laboració entre l'Enciclopèdia Catalana i l'Associació Bíblica de Catalunya, que inclou il·lustracions de Perico Pastor, i de la qual es van vendre unes 133.000 còpies; i, finalment, la *Bíblia lletra gran* (2017), amb unes poques alteracions a la tipografia per facilitar-ne la lectura.

La Bíblia estàndard ha comptat amb una dotzena d'edicions —la més recent del 2019— i només de la primera se'n van comercialitzar 100.000 exemplars. Totes aquestes reedicions, entre el 1993 i el 2007, van patir uns canvis d'un 0,01 %. Aquestes petites correccions van afectar sobretot la del 2007, de manera que va esdevenir l'«editio princeps», ja que la Conferència Episcopal havia establert uns nous criteris. De les altres versions del catàleg de l'Associació Bíblica de Catalunya, se'n van vendre al voltant de 100.000 exemplars de cadascuna. Cal recordar que abans ja havia sortit el *Nou Testament* (1979) de manera separada. D'aquest Nou Testament, se n'han fet unes quinze edicions i al llarg dels anys se n'ha venut aproximadament 143.000 exemplars.

La Bíblia Catalana Interconfessional va ser un èxit fins i tot abans d'estar acabada. L'antic president de l'Associació Bíblica de Catalunya, Joan Magí Ferré, va instaurar un mètode innovador per finançar la traducció. Va demanar a les persones interessades que se subscrivissin a l'Associació per rebre la primera edició una vegada sortís a llum. Abans de publicar-se, ja se n'havien demanat 20.000 exemplars.

Aquesta traducció s'ha adaptat a tots els gèneres literaris que apareixen a la Bíblia. Amb el pas del temps, part del contingut s'ha ajustat depenent de l'ús que se'n fa. Per exemple, la versió *Llegir la Bíblia en grup* és una adaptació per llegir-la col·lectivament. També està disponible com a material didàctic per fer-la servir per a la catequesi i, fins i tot, hi ha una variant dirigida als infants.

A mesura que les noves tecnologies han avançat, la Bíblia Catalana Interconfessional també ho ha fet. Per això, actualment, també disposa de formats digitals. Avui dia és a la pàgina web oficial de l'Associació Bíblica Catalana i a l'aplicació mòbil.

Si parlem d'adaptacions, cal esmentar la Bíblia Balear Interconfessional i la Bíblia Valenciana Interconfessional, que van triomfar en els seus respectius territoris i es van elaborar amb la finalitat d'arribar encara a més gent. De fet, l'artífex de la valenciana va usar el mateix mètode que Magí Ferré i, abans d'acabar-la, ja l'havien encarregada unes 8.000 famílies.

Així doncs, la Bíblia Catalana Interconfessional ha tingut un gran impacte en la cultura catalana, en esdevenir la més utilitzada, des de la publicació, el 1993, com ho demostren les nombroses edicions i actualitzacions constants. La gran difusió s'ha aconseguit, també, gràcies al català «estàndard» emprat que s'ha mantingut fins avui dia i que, probablement, durarà molts anys més.

Fonts bibliogràfiques consultades:

Argueta, Aina (2023). «Quines bíblies podeu comprar en català?», *Catalunya Religió,* núm. 198, pàg. 24-26. Catalunya Religió: Quines bíblies podeu comprar en català?. [Consulta: 11 de maig del 2026].

Munté Margalef, Carme (2024). «La Vulgata Catalana», *Catalunya Cristiana*, núm. 2311, pàg. 9-12. Catalunya Cristiana: La Vulgata Catalana. [Consulta: 12 d'abril del 2026].

Munté Margalef, Carme; Solé Casadellà, Estel (2024). «30 anys de la Bíblia Catalana Interconfessional», *El Pòdcast de les Revistes.* El Pòdcast de les Revistes: 30 anys de la BCI. [Consulta: 15 de març del 2026].

Puig Tàrrech, Armand (2024). *La gènesi de la Bíblia Catalana Interconfessional - Armand Puig*. Setmana de la Bíblia: La gènesi de la Bíblia Catalana Interconfessional - Armand Puig. [Consulta: 23 de març del 2026].

5. Bibliografia

Aceituno Donoso, Marcos (2021). «Ignasi Ricart i Fàbregas (1948-2021)», *Revista Catalana de Teologia*, vol. 46, núm. 2, pàg. 609-612. Revista Catalana de Teologia: Ignasi Ricart i Fàbregas. [Consulta: 6 de febrer del 2026].

Anguer, Miquel (2020). «Mossèn Joan Aragonès i Llaberia, ens ha deixat», *Ressò Mont-Rogenc,* núm, 133, pàg. 1-2. Ressò Mont-Rogenc: Mossèn Joan Aragonès i Llaberia. [Consulta: 8 de desembre del 2025].

Argueta, Aina (2023). «Quines bíblies podeu comprar en català?», *Catalunya Religió,* núm. 198, pàg. 24-26. Catalunya Religió: Quines bíblies podeu comprar en català?. [Consulta: 11 de maig del 2026].

Arquebisbat de Tarragona (2007). Exposició: *25 anys de la BCI. Bíblia Catalana Interconfessional.* Arquebisbat de Tarragona: Exposició dels 25 anys de la BCI. [Consulta: 12 d'abril del 2026].

Arquebisbat de Tarragona (2025). «L'arxidiòcesi de Tarragona i l'Associació Bíblica de Catalunya homenatgen Mn. Joan Magí», *Església de Tarragona*, núm. 341. Església de Tarragona: Homenatge a Mn. Joan Magí. [Consulta: 14 de gener del 2026].

Associació Bíblica de Catalunya (1996). *La Bíblia, Bíblia catalana, traducció interconfessional,* BCI. Barcelona: Associació Bíblica de Catalunya.

Bisbat de Lleida (2019). «Nomenaments», *Butlletí oficial 2019*, núm. 126, pàg. 11. Butlletí del Bisbat de Lleida: Jaume Pedrós. [Consulta: 16 de gener del 2026].

Blanch Xiró, Antonio (1999). «Luis Antonio Schökel, intérprete literario de la Bíblia», *Estudios Eclesiásticos. Revista de Investigación e Información Teológica y Canónica*, núm. 289, pàg. 309-322. Estudios Eclesiásticos. Revistas de Investigación e Información Teológica y Canónica: Intérprete literario de la Biblia. [Consulta: 6 de setembre del 2025].

Boronat, Joan (2024). «L'Associació Bíblica de Catalunya va ser un fruit del Concili Vaticà II», *Catalunya Cristiana,* núm. 2343, pàg. 20-21. Catalunya Cristiana: Entrevista a Joan Magí. [Consulta: 15 de gener del 2026].

Borrell Viader, Agustí (2008). «Armand Puig, *Jesús*. Una biografía» *Anuario de historia de la Iglesia,* núm. 17, pàg. 265-269. Anuario de historia de la Iglesia: Armand Puig, Jesús. Una biografía. [Consulta: 19 de gener del 2026].

Borrell Viader, Agustí (2014). «Santa Teresa de Jesús, filla de l'Església», *Temes d'Avui. Revista de Teologia i Qüestionaris Actuals*, núm. 50, pàg. 88-91. Temes d'Avui. Revista de

Teologia i Qüestionaris: Santa Teresa de Jesús, filla de l'Església. [Consulta: 9 de desembre del 2025].

Borrell Viader, Agustí (2024). «*Laudatio* del Dr. Armand Puig i Tàrrech en ocasió de la concessió de la medalla *ad honorem* de l'Ateneu Universitari Sant Pacià», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 144, pàg. 3-12. Butlletí ABCAT: Laudatio a Armand Puig i Tàrrech. [Consulta: 19 de gener del 2026].

Camps Reverter, Guiu Maria (1999). *Doctor Honoris Causa Pare Guiu Camps,* Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. pàg. 5-31, Doctor Honoris Causa: Guiu Camps. [Consulta: 21 de gener del 2026].

Capó Puig, Enric (2010). «La Bíblia com a punt d'unió de les confessions cristianes», *Qüestions de Vida Cristiana,* núm. 236, pàg.111-113. Qüestions de la Vida Cristiana: la Bíblia com a punt d'unió de les confessions cristianes. [Consulta: 8 de juliol del 2025].

Casals Miret, Pilar (2017). «LV Jornades de Biblistes de Catalunya. Vic 27-29 desembre 2016», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 125, pàg. 65-68. Butlletí ABCAT: LV Jornades de Biblistes de Catalunya. [Consulta: 13 de gener del 2026].

Casanellas Bassols, Pere (2005). «El "Corpus Biblicum Catalanicum" un antic tresor que finalment comença a ser explotat», *Revista Anual de la Societat de Llengua i Literatura*, núm. 16, pàg. 516-530. Revista Anual de la Societat de Llengua i Literatura: Corpus Biblicum Catalanicum: Un antic tresor que finalment comença a ser explotat. [Consulta: 13 de juliol del 2025].

Casanellas Bassols, Pere (2007). «Bona acollida en el món de les lletres del primer volum publicat del corpus Bibicum Catalanicum», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 96, pàg. 49-54. Butlletí ABCAT: Acollida del Corpus Biblicum Catalanicum. [Consulta: 3 de gener del 2026].

Casanellas Bassols, Pere (2010). «Les traduccions catalanes de la Bíblia», *Qüestions de Vida Cristiana*, núm. 236, pàg. 9-37. Qüestions de la Vida Cristiana: Les traduccions catalanes de la Bíblia. [Consulta: 8 de juliol del 2025].

Casanova Herrero, Emili (2014). «Estudi lèxic contrastiu de la versió catalana, valenciana i balear de la Bíblia, traducció interconfessional», *Les Veus del Sagrat*, pàg. 89-110. Pagès, Editors.

«Cicle de formació bíblica», (1984). *Catalunya Cristiana*, núm. 224, pàg. 10. Catalunya Cristiana: Cicle de formació bíblica. [Consulta: 10 de febrer del 2026].

«Cursos Bíblics - Estiu 87», (1987). *Catalunya Cristiana,* núm. 399, pàg. 8. Catalunya Cristiana: Cursos Bíblics - Estiu 87. [Consulta: 10 de febrer del 2026].

«Curs de monitors bíblics», (1982). *Catalunya Cristiana*, núm. 141, pàg. 8. Catalunya Cristiana: Curs de monitors bíblics. [Consulta: 10 de febrer del 2026].

Codina Gironella, Pere; Sidera Plana, Jaume (2021). «Homilia en el comiat de l'Ignasi Ricart», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 138, pàg. 33-36. Butlletí ABCAT:: Homilia en el comiat de l'Ignasi Ricart. [Consulta: 6 de febrer del 2026].

Cortés Nadal, Xavier (2021). «Pla d'Estudis», *25 anys de l'Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós. Evolució i història dels estudis eclesiàstics superiors a l'arxidiòcesi de Tarragona*. *Lliçó inaugural*, núm. 27, pàg. 39-41. INSAF: Lliçó inaugural 2021-2022. [Consulta: 10 de febrer del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2006). «El món literari de la biblioteca bíblica», A: De *la Bíblia a Joyce. Onze obres del cànon literari*. Girona: CCG Edicions, pàg. 9-31. De la Bíblia a Joyce: l món literari de la biblioteca bíblica. [Consulta: 8 de juliol del 2025].

Ferrer Costa, Joan (2008). «Comiat al professor Josep Ribera», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 98, pàg. 54-55. Butlletí ABCAT: Comiat al professor Josep Ribera. [Consulta: 4 de febrer del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2008). «Jordi Sánchez Bosch i les cartes als Efesis i als Colossencs», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 98, pàg. 55-56. Butlletí ABCAT: Jordi Sánchez Bosch i les cartes als Efesis i als Colossencs. [Consulta: 7 de febrer del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2017). «Els epistolaris de Joan Coromines amb Manuel Sanchis Guarner i Joan Fuster», *eHumanista*, núm. 12, pàg. 18-35. eHumanista: Els epistolaris de Joan Coromines. [Consulta: 13 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan; Amill, Maria de l'Esperança (2017). «Portal», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 125, pàg. 1. Butlletí ABCAT: Portal - Joan Magí. [Consulta: 13 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2019). «El diccionari Girona (hebreu modern-català, català-hebreu modern)», *Estudis Romànics*, núm. 41, pàg. 373-379. Estudis Romànics: El diccionari Girona. [Consulta: 3 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2020). «Joan Coromines i la Ribagorça», *Estudis Romànics*, núm. 42, pàg. 287-293. Estudis Romànics: Joan Coromines i la Ribagorça. [Consulta: 13 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2020). «El P. Hilari Raguer, un home de la Paraula de Déu», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya,* núm. 135, pàg. 55. Butlletí ABCAT: El P. Hilari Raguer. [Consulta: 30 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2024). «Homenatge a Enric Cortès i Minguella (Guimerà, Urgell, 1939)», *TAMID: Revista Catalana Anual d'Estudis Hebraics*, núm. 19, pàg. 7-21. Revista Catalana Anual d'Estudis Hebraics: Homenatge a Enric Cortès. [Consulta: 4 de gener del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2024). «El Pare Frederic Raurell», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 143, pàg. 56-58. Butlletí ABCAT: El Pare Frederic Raurell. [Consulta: 3 de febrer del 2026].

Ferrer Costa, Joan (2024). «Jaume Sidera i Plana», *Catalunya Cristiana,* núm. 2311, pàg. 20, Catalunya Cristiana: Jaume Sidera i Plana. [Consulta: 8 de febrer del 2026].

Figueres Artigues, Josep Maria (2020). «Hilari Raguer i Suñer, 1982-2020. Historiador modèlic: In memoriam», *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics,* núm. 31, pàg. 589-594. Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics: Hilari Raguer i Suñer. [Consulta: 30 de gener del 2026].

Font-Tarrés, Albert (2014). «Entrevista a Mn. Jaume Pedrós Solé», *Som Garrigues,* Som Garrigues: Mn. Jaume Pedrós Solé. [Consulta: 16 de gener del 2026].

Huerta Vallès, Concepció (2008). «Celebració dels 25 anys de la BCI», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 98, pàg. 43-46. Butlletí BCAT: Celebració dels 25 anys de la BCI. [Consulta: 14 de maig del 2026].

Huerta Vallès, Concepció (2011). «En la mort de Mn. Jordi Sánchez-Bosch», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 109, pàg. 73-76. Butlletí ABCAT: En la mort de Mn. Jordi Sánchez-Bosch. [Consulta: 7 de febrer del 2026].

Huerta Vallès, Concepció (2024). «Associació Bíblica de Catalunya: cinquanta anys molt fecunds», *Foc Nou*, núm. 515, pàg. 50. Foc Nou: Associació Bíblica de Catalunya - cinquanta anys molt fecunds. [Consulta: 9 de desembre del 2025].

Llidó Herrero, Joan (1997). «La Bíblia Interconfessional Valenciana (BIV)», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, pàg. 27-31.

López Quiles, Antoni (1997). «La "Humilitat" en la Bíblia Valenciana», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, pàg. 3-10.

Magí Ferré, Joan (1993). «Francesc-Romuald Vives i Pascual», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 44, pàg. 4.

Magí Ferré, Joan (1994). «La Bíblia Catalana Interconfessional, Gènesi i realització d'un projecte», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 46, pàg. 5-6.

Magí Ferré, Joan (2011). «Informacions: Gabriel Cañellas Orpinell» *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 109, pàg. 76-80. Butlletí ABCAT: Gabriel Cañellas. [Consulta: 30 de desembre del 2025].

Magí Ferré, Joan (2012). «Informacions: L'Enric Capó», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 111, pàg. 55-56. Butlletí ABCAT: Enric Capó. [Consulta: 2 de gener del 2026].

Margot, Jean-Claude (1994). «El treball interconfessional en la traducció de la nova Bíblia en català», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 46, pàg. 6-8.

Marín Torner, Joan Ramon (2004). «El poble de Déu en Gn 1-11. On pretén Déu que s'estableixi el seu poble?», *Revista Catalana de Teologia*, vol. 29, núm. 2, pàg. 269-287. Revista Catalana de Teologia: El poble de Déu en GN 1-11. [Consulta: 2 de febrer del 2026].

Marín Torner, Joan Ramon (2016). «Recensions», *Revista Catalana de Teologia,* vol. 41, núm. 1, pàg. 247-279. Revista Catalana de Teologia: Recensions. [Consulta: 2 de febrer del 2026].

Marín Torner, Joan Ramon (2019). «Refroma d'Esdres-Nehemies en el context del "moviment sapiencial"», *Revista Catalana de Teologia*, vol. 44, núm. 1, pàg. 21-66. Revista Catalana de Teologia: Reforma d'Esdres-Nehemies. [Consulta: 2 de febrer del 2026].

Miret Casals, Pilar (2022). «LX Jornades de Biblistes de Catalunya. Vix 27-29 desembre 2022. Experiències de lideratge i comunió en els escrits bíblics», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 141, pàg. 52-56. Butlletí ABCAT: LX Jornades de Biblistes de Catalunya. [Consulta: 2 de febrer del 2026].

Munté Margalef, Carme (2024). «Gaudí volia posar l'evangeli del Crist dins el teixit urbà de Barcelona», *Catalunya Cristiana*, núm. 2351, pàg. 18-20. Catalunya Cristiana: Gaudí i l'evangeli. [Consulta: 19 de gener del 2026].

Munté Margalef, Carme (2024). «La Vulgata Catalana», *Catalunya Cristiana*, núm. 2311, pàg. 9-12. Catalunya Cristiana: La Vulgata Catalana. [Consulta: 12 d'abril del 2026].

Munté Margalef, Carme; Solé Casadellà, Estel (2024). «30 anys de la Bíblia Catalana Interconfessional», *El Pòdcast de les Revistes.* El Pòdcast de les Revistes: 30 anys de la BCI. [Consulta: 15 de març del 2026].

Neusner, Jacob: Aver-Peck, Alan (2005). «Preface». A: *Encyclopaedia of Midrash.* Editorial: BRILL. BRILL: Encyclopaedia of Midrash. [Consulta: 4 de febrer del 2026].

Parcerisas Vásquez, Francesc (2008). «Traduir la Bíblia, un fet cultural rellevant», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 98, pàg. 3-7. Butlletí ABCAT: Traduir la Bíblia, un fet cultural rellevant. [Consulta: 8 de juliol del 2025].

Parcerisas Vásquez, Francesc (2009). *Traducció, edició, ideologia. Aspectes sociològics de les traduccions de la Bíblia i de L'Odissea al català*. Vic: Eumo Editorial.

Pérez Llicda, Mar (2024). «Unes paraules per a en Jaume Sidera», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 143, pàg. 59-60. Butlletí ABCAT: Unes paraules per a en Jaume Sidera i Plana. [Consulta: 8 de febrer del 2026].

«Programa del segon curs», (1988). *Catalunya Cristiana,* núm. 457, pàg. 22. Catalunya Cristiana: Programa del Segon Curs. [Consulta: 10 de febrer del 2026].

Puig Tàrrech, Armand (1988). «La Bíblia Catalana Interconfessional: Un projecte que avança», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 33, pàg. 24-28.

Puig Tàrrech, Armand (1990). «La Bíblia Catalana Interconfessional camina a bon pas», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 38, pàg. 33-34.

Puig Tàrrech, Armand (2010). «La inspiració en els llibres bíblics», *Qüestions de Vida Cristiana*, núm. 236, pàg. 77-89. Qüestions de la Vida Cristiana: La inspiració als textos bíblics. [Consulta: 16 de juliol del 2025].

Puig Tàrrech, Armand (2018). «Paraules del rector de l'AUSP en la inauguració del curs 2018-2019», *Revista Catalana de Teologia*, vol. 43, núm. 2, pàg. 605-624. Revista Catalana de Teologia: Paraules del rector de l'AUSP. [Consulta: 20 de gener del 2026].

Puig Tàrrech, Armand (2024). *La gènesi de la Bíblia Catalana Interconfessional - Armand Puig*. Setmana de la Bíblia: La gènesi de la Bíblia Catalana Interconfessional - Armand Puig. [Consulta: 23 de març del 2026].

Redondo Sánchez, Jordi (2023). «Variants traductològiques a la Bíblia de Montserrat i a la Bíblia Catalana Interconfessional: alguns casos del Nou Testament», *MonTI: Monografías de Traducción e Interpretación*, núm. 15, pàg. 224-239. MonTI: Variants traductològiques a la Bíblia de Montserrat i a la Bíblia Catalana Interconfessional: alguns casos del Nou Testament. [Consulta: 8 de juliol del 2025].

Ribera-Florit, Josep (2000). «El género literario llamado Targum reflejado en el método Derás utilizado en el Targum de Ezequiel», *Revista de Ciencias de las Religiones,* núm. 3, pàg. 79-94. Revista de Ciencias de las religiones: El género literario llamado Targum. [Consulta: 4 de febrer del 2026].

Ruaix i Vinyet, Josep (2022). «Curiositat sintàctica», *Llengua Nacional*, núm. 119, pàg. 26-32. Curiositat sintàctica. [Consulta: 8 de juliol del 2025].

Serra de Manresa, Valentí (2024). «Mor el biblista caputxí Frederic Raurell», *Catalunya Cristiana,* núm. 2310, pàg. 40. Catalunya Cristiana: Mor el biblista caputxí Frederic Raurell. [Consulta: 3 de febrer del 2026].

Sidera i Plana, Jaume (2021). «El P. Ignasi Ricart ens ha deixat. Ignasi, aquesta no ens l'esperàvem!», *Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya*, núm. 138, pàg. 31-33. Butlletí ABCAT: El P. Ignasi Ricart ens ha deixat. [Consulta: 6 de febrer del 2026].

Solé i Sabaté, Josep Maria (2020). «Hilari Raguer, referent personal i historiogràfic», *Índice Histórico Español*, núm. 133, pàg. 15-21. Índice Histórico Español: Hilari Raguer. [Consulta: 30 de gener del 2026].

Vidal Palomino, Jordi (2021). «La Bíblia de Cambó i la Bíblia d'Ubach». A: *Lletres bíbliques. La correspondència entre Francesc Cambó i Bonaventura Ubach (1935-1947).* Barcelona: Barcino, pàg. 17-28.

Vidal Palomino, Jordi (2021). «L'Escola Catalana d'Arqueologia Oriental, un gran projecte que es va poder concretar». A: *Lletres bíbliques: La correspondència entre Francesc Cambó i Bonaventura Ubach (1935-1947).* Barcelona: Barcino, pàg. 29-42.

Vives Pascual, Romuald (1991). *Preguem amb els salms*. Barcelona: Claret.